



ТРИЗУБНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDEN'T**
UKRAINIENNE

Число 24-25 (232-233) рік вид. VI. 22 червня 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)



В суботу 7-го червня 1930 року після тяжкої і
довгої хвороби навіки спочив
професор

Петро Іванович Холодний,

відомий учений, видатний маляр і громад-
ський діяч, б. міністр освіти Української
Народньої Республіки.

Поховано його 10 червня с. р. на Волі у Варшаві, про
що з глибоким сумом сповіщає редакція «Тризуба».

Париж, неділя, 22 червня 1930 року.

Ще одна смерть, ще одна втрата.

В суботу 7-го червня с. р. у Варшаві після довгих і тяжких терпінь опочив на віки П. І. Холодний, знаний учений, відомий маляр і великий діяч.

Українська наука загубила в особі покійного видатного вченого, що вславився своїми працями в області хемії та фізики.

Українське мистецтво втратило великого артиста-майлара, що внїс до скарбниці української культури дуже багато. Покійний створив цілу школу серед молодших українських творців. Його шляхами пішли молоді українські сили. Але сам він полишив після себе багато праць більших і менших, що збагатили наш скарб мистецький і які вкажуть їхньому авторові почесне і видатне місце в історії українського мистецтва.

Українська еміграція, а разом з нею і вся українська нація, незалежно від політичних кордонів, що її зараз розділяють, загубила в покійному заслуженого й випробованого діяча, який ще в до-революційні часи мав великий авторитет і вироблене ім'я серед українських кол, приймаючи активну і цінну участь в багатьох організаціях та установах національних. Зразу ж після повстання Української Держави покійний стає до чинної праці по міністерству освіти, займаючи різні посади, і врешті стає міністром освіти.

Вийшовши на еміграцію, покійний перебув де-який час у Тарнові, а далі перебрався до Львова, де віддався мистецтву. Одночасно працює він і в громадських українських організаціях, всюди зустрічаючи пошану, всюди знаходячи те почесне місце, яке йому належить.

Але умови життя на еміграції відбилися на його організмові. Довго він змагався із хворобою, і врешті його не стало.

Ім'я покійного тісно зв'язано з українською визвольною ідеєю, і займе воно в нашій історії належне місце.

Вічна пам'ять і слава видатному громадянинуві українському.

З огляду на те, що це число майже було складене, коли надійшла звістка про смерть П. І. Холодного, то матеріял, присвячений його пам'яті, буде уміщено в наступному числі. Ред.

Питання української національної перемоги.*)

В день, коли згадуємо світлу пам'ять і видатну індивідуальність небіжчика Головного Отамана С. Петлюри, хочу присвятити кілька думок значінню особи в організації укр. національної перемоги, що мусить бути переведена живими, яскраво виразними людьми, що з початку в собі будують те, що силою їхнього переконання оформлюють потім на зовні.

Наша широка громадська думка мало займається питанням створення сильного індивіда, яскравої української особистості. Хоч здавалося б обставини часу як раз цього вимагають. Отарницький комунізм на Україні задавлює все індивідуальне, передбачається анархично-індивідуалістична реакція, як відповідь на крайності комуністичного нівелювання особи, а ми на це майже не звертаємо ніякої уваги. І це в той час, коли нам треба сугубо згармонізувати особу з нашими національними цілями.

Не можна сказати, щоб ми не думали про організацію нашої національної перемоги взагалі, але про неї думаємо якось занадто об'єктивно, ми думаємо про неї як про щось більш зовнішнє, ніж внутрішнє, більш матеріяльне, ніж психологічне. По суті вся наша еміграційна робота зводиться до організування нашої національної перемоги. Майже увесь зміст нашого ідейного життя в цьому. І от є дуже важливим, в якому саме напрямі є найбільш раціонально його орієнтувати в даний історичний мент.

Виборення національної свободи є єдиною гарантією підняття нашого народу, його розвитку, покращання його культурного і економічного стану, виявлення усіх його приспаних сил. Без цієї основної перемоги не може бути інших. В наш вік лише нарід здатний добитися незалежного стану, державного буття, має привилей на розвиток і користування всіма благами, які дає культура. Нарід недержавний-то є угноєння для других. Переглядаючи історію нашого народу ми бачимо, що, не дивлячися на чорні часи занепаду, він ніколи не падав остігьки, щоб губилася всяка надія на його підняття. Перебування століттями в рабстві й залежності не задавило в ньому бажання звільнитися і випростати всі свої здатності. Через двіста років після Полтавського бою робить він в 1917-20 р. р. нову спробу побороти і себе і обставини. Події показують що спроба не досить була підготовлена і то у всіх відношеннях. Бо що-до національного руху, то є правилом, що, коли він готовий, перед ним ніщо не може втриматися.

Отож висновок, який ми мусимо зробити що-до ведення боротьби за наше визволення є той, що треба з усіх сил готуватися, треба перемогу о р г а н і з у в а т и . Стихійно вона не прийде, а коли й прийде, то може вирватися з рук так, як це було з нами недавно.

Як же організувати перемогу. Якої методи мусимо триматися щоб

*) Реферат прочитаний — 25. У на академії пам'яті Головного Отамана С. Петлюри, улаштованій Українською Громадою в Ліоні.

знати що робити? В чому ключ до розуміння ходу подій, їхньої логіки? Я персонально, будучи прихильником теорії видатної ролі особи в історії, думаю, що вся справа в особі, в одиниці. Якою є одиниця, такою й нарід, такою й держава цього народу, культура і т. д. Розуміється, сучасна особа витворюється минулою історією (те, що ми суть у власті мертвих більш, ніж живих, звичайно, справедливо), але сучасна особа будучи продуктом історії, як-раз творить будучину, творить ті умови на яких складається та чи інша акція і те чи інше досягнення. Події самі не творяться, не падають з неба. Їх викликають особи і маси, зложені з осіб. Від цінності цих осіб залежить дуже багато, майже все.

Організація нашої перемоги отже є послідовне виховання одиниці і виховання маси одиниць, що будуть здатні підняти справу визволення, справу нашої перемоги.

Питання укр. нац. перемоги є питанням подвійного характеру. Треба перемогти самих себе і ті обставини, які склалися. Кажу-перемоги самих себе, бо контраст межи тім, чим ми були і чим ми хочемо бути, між тим становищем, в якому ми були і тим, в яке хочемо перенестися, є таким великим, що нам треба майже переродитися. Які характерні риси волеві і інтелектуальні має в сучасності український індивід, пересічна особа, ота статистична людина, якою можна багато чого міряти? Вона мало свідомо взагалі, мало свідомо національно, громадськи не вихована, не дисциплінована, не має ніяких вищих поглядів ні на своє власне становище, ні на становище оточення; не маючи моральних чи інтелектуальних цінностей, вона не має чого і захищати, вона без почуття обов'язку і без почуття самопожертви. Те, що я кажу, не є наклепом на наш нарід, а фактом. Революція і боротьба за незалежність на практиці показали нам, що реальність є ще гіршою. Девізом наших одиниць і мас в час великих подій було «моя хата з краю». Навіть серед інтелігенції нашої проявилась крайня хисткість. Загадати хочаб поведінку Грушевського, Винниченка, лівих есерів, незалежних с-д., хмари отаманів, возвращенців і т. д. Не було моральних устоїв, тих індивідуальних підвалів, на яких спірається вся міць і громадська і державна. Був пісок, була трясовина, були одиниці, які вели і йшли без напрямку, без певности куди йдуть і без відповідальности, куди ведуть тисячі на смерть. Отже дійсність помстилася, але дійсність і вчить. Її уроки треба розуміти не як заборону робити далі, а як екзекуцію за помилки.

Ми ще в значній мірі є нацією етнографічною. Українська одиниця вихована такою, якою вона є, звичайно, історично; вона перетерпіла рабство політичне, соціальне, економічне, вона стала такою в результаті дезерції наших вищих клас і багатьох інших причин, що за допомогою науки досить легко викрити. Але коли можна виправдати історичним детермінізмом минуле, то ніяк не можна виправдати того в сучасності, в майбутності. Ми маємо (поки звичайно живемо, думаємо і ділаємо) майже повну змогу впливати на виправлення того прикрого, що нам лишила історія. Наша історична аристократія впала, і більш

не повернеться; мусимо створити нову, але не таку нікчемну, якою була стара, не для володіння маєтками і рабами. Зовсім іншу — аристократію духа, ті кадри, що їх повинен мати всякий нарід, щоб уявляти з себе розумне і дисципліноване тіло, а не тулуб без голови, без мозку і без рук. Не можна сказати, щоб наш нарід зовсім таки в різні епохи не збувався оцієї аристократії. Він її мав. Але згадайте



Симон Петлюра у 1920 р.
(рідка фотографія з тих часів).

скільки, напр, було рабів на Україні і скільки лицарів у Січі, скільки стало під прапори УНР і скільки лишилося дома. Як не образливо, а «підніжки і грязь», це не є вигадані Шевченком лайки в поетичній формі, а реальні категорії навіть сьогодні. Харківський уряд, «предання малороси», рутенці, просто «хахли».

Колись у Куліша не дарма вирвалося «Нарід без чести і пуття». Багато можна закинути нашому індивідуумові і масі, але не треба думати, як Куліш, що це є вродженням. Цієї гнилючої спадщини наш нарід може позбутися вихованням, просвітою, усвідомленням, що приносить з собою і честь, і пуття. Коли пересічний наш тип низький, то всеж таки ми маємо героїв Коли ми не спартияти, не римляне, не бури і не японці, то всеж таки, ми мали і тих, що горіли в мідних биках, тих що їх розпинали; ми мали Полуботка і Гонту, ще недавно

тих товарищів, що упали славною смертю на полі бою і обов'язку. Героїв маємо, героїчний тип є, але ми ще далекі від того, щоб бути героїчним народом. Для цього треба таких зусиль, як зробив німецький нарід під час Наполеонівських війн, як чехи, поляки, ірландці недавно, таких, які будуть ще робитися усіма тими, що дійсно хочуть звільнитися, переродитися. Повне переродження нашого народу прийде лише з переродженням ідейним індивіда. Коли безвілля перевернеться у волю, несвідомість у свідомість, бездумність у філософію, беззапальність у релігійне горіння, безцільність у цілевистість, коли з'явиться почуття расової самоохорони, присуще дорослим, коли відкриються очі на цінність загальності і єдності...

Добірна частина нашої нації, еліта, так мовити, знаючи основну мету сучасного історичного менту, якраз мусіла б іменно працювати в цьому напрямі. Прищеплювати одиницям ті ідеї, які виховують і мобілізують масу з однією найвищою метою національного звільнення, від якого залежить все. Виходячи з цього погляду, який практично можна прикласти до якого завгодно явища нашого життя, треба, напр., різко осудити нашу партійність, що не відповідаючи аніяк реальному станові протилежностей, що існують в нашому народі, більш сучасним шкідливим талмудизмом ніж корисним політичним чином: виходячи з цього ж погляду, треба було б різко повставати проти культурного і політичного уосіблення окремих частин української території, треба було б осудити всякі кубанські, галицькі, полтавські і т. д. федералізми і автономізми, всі ті безглузді ідеї, що у всіх ділянках нашого національного життя проповідували партикуляризм, децентралізацію, що, ще не створивши того цілого, яке можна почати розбивати, вже його розбивали.

В порядку висловлених мною ідей укр. еміграція мусіла би всю свою проповідь, всі свої зусилля направити на витворення типу української одиниці, що думала б і творила суцільно-національно, що ставила б національний інтерес превисше всього, що будучи сама не роздвоєною і розтровоєною, а монолітною, і свою мету створення української незалежності в формі своєї держави розуміла б, як нерозривну єдність.

Метою всього нашого руху є створення єдності. Чи можна, серйозно думаючи, до єдності дійти за допомогою хаосу ідейного і хаосу організаційного. Ясне діло, що це абсурд, який може бути вигідним недоумкам і незідповідальним особам, але який є вбивством для загальної справи, що владно вимагає від усіх нас найбільшої суцільності індивідуальної, персональної і національної.

Логично розвиваючи далі наш погляд, слід би було свідомій частині нашого народу і нашій еміграції задуматися над багатьма питаннями і явищами що йдуть в розріз з духом нашого руху, з кінцевою його метою.

Оскільки одиниця буде виховуватися в дусі мети, остільки і всі її приватні, часткові інтереси мусять підлягати законові вищої мети.

Во ім'я загально-корисної єдності і передумови національного існування-незалежності державної мусять зм'ягчуватися всі суперечності: особисті, групові, класові, політичні, релігійні, соціальні і економічні. З твердістю кажемо, що те, що по за цим порядком ідей, то є або індивідуалістичний анархизм, або колективістична в'язниця. Ні те, ні друге не є ні в природі українця, ні в традиції його громадського життя.

Для виборення того, за що ми боремося, нам потрібно виховати в душі мети українську одиницю, така наша перша відповідь на поставлене питання про організацію перемоги. Виховати її треба так, щоб її інтереси були інтересами цілого і щоб в інтересі цілого вона бачила своє гармонійне задоволення і втілення. Коли одиниця буде піднята на належну височінь (під цим треба розуміти і освіту, і політичне виховання, і виховання жіноцтва, духу військовості і т. и.), то тоді буде значно легше боротися і з тими зовнішніми обставинами, що в другу чергу стоять на дорозі до нашої перемоги. Ці зовнішні обставини суть різні об'єктивні утруднення в середині нашої нації і суб'єктивні та об'єктивні що до міжнародних відносин.

В середині нашої нації ми маємо багато утруднень і чи маємо: є політичні (сепаратизм), є економічні (диспропорція між індустр. і с.-господ.), соціальні (відсутність вищих клас), релігійні (дворелігійність), культурні (малограмот.), національні (меншості) і т. д. Всі вони походять від того, що одиниця наша не є ще загаль український, вона ще не є об'єднаною в собі, вона ще не відповідає тій меті, яку ставить цілому народові історія. Так само і з зовнішніми обставинами. Наша нездатність захистити кордони, репрезентуватися за кордоном, бути цінваними чужинцями. Все це результат того, що наша одиниця мало цінна. Коли ми будемо мати не сорок мільйонів душ, а 40 мільйонів українців, тоді справа буде стояти інакше. Всякі утруднення звичайно будуть, але тоді вони навіть загрожуючи урядові нашому, навіть самостійності нашій, нічого не будуть значити для нації. Вона може бути як завгодно загрожена, але в самій своїй суті комплексної єдності не буде боятися нічого, а жодки не зживе усієї тієї енергії акумульованої до кінця.

Дім будується по цеглині, так само і нація. Може не нам доведеться бачити дах нашої хати, але тим з кращою енергією необхідно продовжувати будувати фундамент, будувати його так, щоб на ньому можна було збудувати щось дійсно велике і міцне. Держави великі через те, що збудовані творчими народами, народи творчі через те, що мають одиницю, в якій закладена вся сила.

Нам про це не слід забувати ні на мить. Творімо велику частку, щоб створити велике ціле.

Іл. Коєнко.

Що-до справи Бібліотеки ім С. Петлюри в Парижі.

День 25 травня—річницю трагічної смерті Головного Отамана — визначено днем, коли кожний українець мусить зложити свою посильну жертву на будову того монументу, яким є Бібліотека імени С. Петлюри в Парижі.

Неналежить сумніватися в тому, що всі, кому близьке і дороге це ім'я — обов'язок свій виконали. За де-який час відомою буде і сама сума пожертв зложена до диспозиції Ради Бібліотеки в цей день. І мимоволі виникає питання — чи буде вона вистарчаючою, чи зможе нею Рада задоволити всі потреби Бібліотеки і забезпечити їй дальніший розвиток?

А що робити тоді, як сума ця не зможе покрити річних видатків Бібліотеки? Надіятися на випадкові пожертви? Звертатися до громадянства знову із закликом про допомогу?

Бібліотека живе, вона є сталою організацією і мусить мати в активах свого бюджету сталі і певні позиції. І коли ми думаємо над тим, як забезпечити цю сталість активів бюджету Бібліотеки, то мимоволі приходиться нам на думку — мобілізація і об'єднання того патріотичного українського елемента, який міг би мінімальними, але щомісячними систематичними грошовими внесками спричинитися до забезпечення цієї сталости. Мимоволі приходиться нам на думку потреба організації широкої низки «Товариств Прихильників Бібліотеки імени С. Петлюри у Парижі», які з приватньої ініціативи належало б організувати у всіх тих осередках, де до повстання їх матимуться належні обставини.

Невже ж серед всіх нас українців не знайдеться 1125 осіб, які б систематично і щомісячно вплачували по одному золотому, наприклад, чи по три франки, разом дали б ті півтори тисячі доларів, про які, як про щось недосяжне говорить автор статті «Дві години в Бібліотеці імени С. Петлюри», ті півтори тисячі доларів, які забезпечили б їй цілковите і безтурботне існування та швидкий і належний їй розвиток.

«Т во прихильників Бібліотеки ім. С. Петлюри», яко організація, яка об'єднує тих, кому дороге існування і розвиток цієї нашої національної духової скарбниці в столиці світу, організація, котра добробут останньої ставить за свою єдину мету — могла б виявляти ініціативу і в інших напрямках: принаймні раз на рік дати концерт на користь Бібліотеки, урядити якийсь інформаційний вечір з метою поширення її ідей та ин.

Маючи в своїх рядах більшу кількість членів, тим самим могло б мати Т-во і більші зносини з ширшим и колами нашого громадянства та могло б використовувати її в напрямках, яких вимагає добробут Бібліотеки.



Фотографія першого листа відправленого із поштово-телеграфної станції «Петлюра», що її засновано заходами наших американських земляків в штаті Манітоба в Канаді.

Час не жде. Розпочавши будову монументу Симону Петлюрі, мусимо його скінчити.

Об'єднуємося і творимо т-ва прихильників Бібліотеки його імени.

І. Липовецький.

Травневі дні в Парижі.

Як завжди, день 25-го травня в Парижі проходить надзвичайно урочисто. Очевидно, сама атмосфера Парижа та його українські громадяне, у яких, у багатьох, ще в пам'яті страшна трагедія травнева 1926 року, — самі створюють такі настрої, при яких розмови пригашені, обличчя покриті помітним смутком, одяги темні, погляди стримані.

З ранку на могилі Головного Отамана — лежав вже прекрасно зроблений білий хрест з живих квітів. Це від родини С. Петлюри. Пізніше в ногах було покладено велику китицю жовто-блакитних квітів. Це поклали співробітники «Тризуба». Пізніше покладено було вінок і від громади Ля-Гур-Мобур, де в суботу 24 травня відбулася академія пам'яті С. Петлюри.

Зранку в Українській Правосл. Церкві відбулася заупокійна служба Божа, а 11,30 в грецькій православної церкві одслужено було панахиду за спокій душі С. Петлюри, на якій було представлено численне українське громадянство з чільними представниками української колонії на чолі. А в 12,30 на могилі Головного Отамана запрошений грецький пан-отець одслужив панахиду.

На кладовищу зібралися українці, як збираються що-року. Кожний вважає своїм обов'язком прийти в цей день вклонитися могилі національ-



Панахида на могилі С. Петлюри в Парижі 25. V. 1930 р.

ного вождя і скласти пошану його світлій пам'яті. Підчас панахиди по боках могили вишикувалися пластуни в одностроях, члени Українського Пластового Гуртка ім. С. Петлюри, а в головах прапор Українського Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції, що його тримали члени Т-ва. Навколо — члени української колонії, представники різних організацій, що у великій кількості прийшли на кладовище.

Після панахиди — зібрані проспівали «Вічну пам'ять» та «Журавлі».

* * *

По обіді о 4 год. в помешканню Української Об'єднаної Громади відбулися збори, присвячені пам'яті Головного Отамана С. Петлюри. Зібралось душ 80, не хватило стільців, доводилося навіть стояти.

Одкрив збори п. М. Ковальський, Голова Громади, що в коротких словах коротко освітлив, чому вшановуємо цю дату і запропонував на знак пошани, стоючи, мовчанкою згадати пам'ять великого патріота і борця.

Далі слово взяв ген. О. Удовиченко, який в довшій промові торкнувся ролі С. Петлюри, як військового, його значіння у творенні національної української армії та провідну його роль у нашій боротьбі. Спогади промовця, сучасника нашої збройної чинності за волю України, викликали велике зацікавлення серед слухачів. В кінці своєї промови ген. О. Удовиченко запропонував проспівати «Вічну пам'ять» передчасно загинувшому Вождеві нашому, що присутні і виконали.

Після цього слово взяв п. М. Шумицький, Голова Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, що поділився своїми спогадами про Головного Отамана С. Петлюру ще з часів Центральної Ради та його ролі в ті часи національної революції.

Офіційно академія була закінчена співом «Ще не вмерла Україна». Після того п. Ковальський запропонував присутнім замість вінка

скласти на Бібліотеку імени С. Петлюри в Парижі пожертви. Збірку було переведено, і вона дала 550 франків.

По закінченню публіка довго не розкодилася, проводячи час у бесіді. Було проспівано кілька сумних пісень.

Н-н.

Четверта річниця у Варшаві

25 травня б. р., в четверту річницю трагічної смерті Головного Отамана Симона Петлюри, відбулася у Варшаві велика урочиста академія, присвячена його пам'яті.

Академію було відкрито співом «Боже великий, єдиний», після якого слідував реферат Голови УЦК. п. Ковальського — «Роля Петлюри в відродженню української державности».

Значіння і ролю Симона Петлюри в українській визвольній боротьбі сьогодні не можна остаточно зважити. Вони будуть цілковито освітлені і ясні, коли закінчиться українська визвольна боротьба і коли українській нарід побачить її наслідки. Але вже сьогодні з цілковитою певністю належить ствердити, що Симон Петлюра був яскравим виразником останньої революційної доби, доби пробудження українського народу до вільного і незалежного існування. Коли в часі великої війни українська суспільність не була підготовлена до того, щоби зреалізувати свої державні стремління, Симон Петлюра вже тоді мав скристалізований погляд на державно незалежну Україну і на те місце, яке мусіла б вона займати в союзі народів світу.

Державний муж, що мав сталу політичну лінію і сталі політичні орієнтації, при яких залишався до кінця свого життя; творець армії, армії демократичної, яку створив він, розуміючи потребу боротьби до переможного її кінця; людина надзвичайної витривалости, ідейної та політичної непохитности; глибокий політик і дійсний революційний вождь, який в одному моменті міг з'орієнтуватися і оцінити політичну ситуацію; передовий вояк, який на кожному кроці давав приклади найдальш ідучої самопосвяти батьківщині — це ті риси Симона Петлюри, які підкреслив промовець і виходячи з яких, з'ясував він його ролю в відродженню української державности, пригадуючи при цьому багато сторінок минулого і даючи багато прикладів з нашої визвольної боротьби.

Саля вшановує пам'ять Вождя вставанням. Хор співає «Покинь, мій синочку, ридати»... На трибуну виходить член УЦК. п. В. Краснопільський і виголошує реферат на тему — «Силует Симона Петлюри».

Яскраво і поетично малює промовець силует його в печисленних рядах української дореволюційної молоді, в рядах творців української революційної політичної партії, серед чужого оточення на Московщині, в революційній хуртовині 1917-го року та в важній наступній трьохлітній боротьбі і закінчує свій реферат словами: «Минуть часи, загоїть українській народ свої рани, утворить на власній землі незалежну державу і маги українка навчатиме свого сина любити Батьківщину такими словами: Модися сину за Україну — його замучили колись...» Бо Петлюра за свого життя був смолоскипом для сучасників, а з моментом смерти став провідною зорею для прийдешніх поколінь у їх змаганнях за державну незалежність України. Симон Петлюра живе...

По салі понеслась сумна мелодія — «Вмер Батько наш... згасло світло і перед очима присутніх, під спів «Заповіту» на екрані пройшли живі образи похорону Симона Петлюри у Парижі. А потім гимн і академію зачинено.

25 травня в Букарешті.

В неділю 25 травня 1930 року, в Букарешті, в салі «Трансильванія», з ініціативи Комітету імени Симона Петлюри в Румунії, відбулася урочиста Академія, присвячена пам'яті незабутнього Вождя державної України.

На Академії, крім членів Українського Громадсько-Допомогового Комітету, Управи Ощадно-Позичкового Товариства «Згода», Української Громади в Букарешті, Союзу Жінок Українок, Співочого Товариства «Бандура» і культурно-спортивного товариства «Буковина», можна було тако-ж зауважити присутність новообраного легутата до румунського парламенту п. д-ра Дутчака і голову української громади в Кишіневі п. адвоката І. Міткевича.

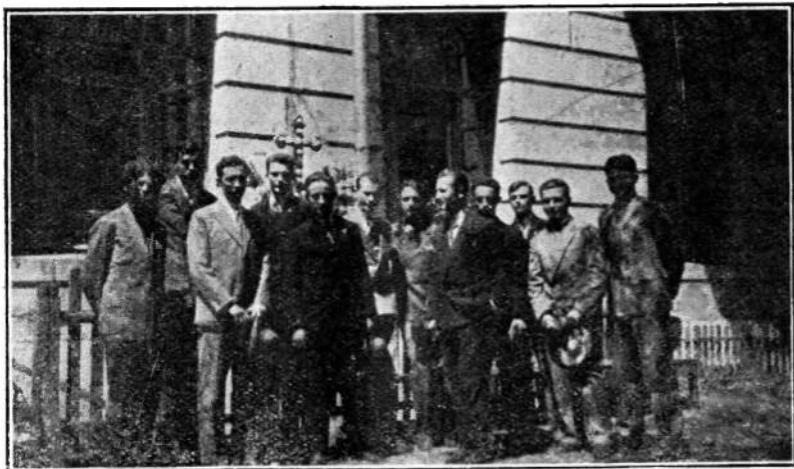
Академію відкрив Голова Комітету ім. Симона Петлюри в Румунії Дмитро Геродот, запропонувавши присутнім вшанувати вставанням пам'ять Великого Вождя України, а тако-ж і всіх тих її вірних синів, які на вівтар визвольної боротьби українського народу положили своє життя. Всі присутні встали.

Після цього слово забирає заступник голови Українського Громадсько-Допомогового Комітету д-р В. Трепке, який робить характеристику Симона Петлюри, яко Вождя нації. Промовець починає зі стислих біографічних відомостей, починаючи з юнацьких років, властиво з того часу, коли Симона Петлюру було виключено з духовної семінарії — за виявлення ним українських національних почувань. Далі В. Трепке зупиняється на перебуванні Симона Петлюри у Львові, на участі в Революційній Українській Партії (Руп), потім робить оцінку його праці на Кубані і в передреволюційний час в Москві і нарешті зупиняється на останніх етапах тої тяжкої боротьби за державну незалежність України після революції 1917 року, в якій Симон Петлюра — цей правдивий Вождь української нації — відігравав таку значну історичну роль.

«Ми зараз не маємо змоги ні охопити всіх подій, що зв'язані з працею та з іменем Симона Петлюри, не можемо навіть мати вичерпуючих матеріалів. Через те всю велич цієї видатної постаті зможе оцінити лише історія. Тим часом незаурядність Симона Петлюри бачили і підкреслювали його сучасники ще задовго до того часу як він зайняв чільне місце у визвольних змаганнях української нації. Чужа для нас людина, московський академик Корш, що сердешно ставився до України і був здружений з Симоном Петлюрою ще за довго до революції 1917-го року давав йому таку оцінку:

«Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони гадають, що Петлюра — видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не ціла правда. Петлюра — неконечно вищий за те, що про нього думають. Він — з породи вождів, людина з того тіста, що колись у старовину: акладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями. Живе він при несприятливих умовах, не може виявити себе. Та хто знає, чи не зміниться все навкруги нас. А коли зміниться, буде він вождем народу українського. Така його доля».

Дальші події, підкреслює промовець, довели всю слушність такої оцінки старого академіка Корша. Чужі нам люде, а особливо вороги, швидко оцінили велич постаті Симона Петлюри, і стріли в Парижі чотири роки тому були не випадковим явищем, а свідомо розрахованим ударом по визвольним змаганням української нації. Коли-би робити аналогії, закінчує свою промову д-р В. Трепке, то постать Симона Петлюри можна було би порівняти з героєм Італії Гарібальді, і ми певні, що справу визволення України довершать однодумці і заступники українського Гарібальді, і по цілій Україні будуть пишатися монументи тому, чию світлу пам'ять ми вшановуємо нині на чужині. Один з монументів уже закладено в Парижі — ним єсть Бібліотека імени Симона Петлюри, підтримувати її збогачувати яку, єсть безперечним обов'язком кожного свідомого українця.



**Члени укр. колонії в Харбині (Китай) по виході з церкви після па-
вахиди по С. Петлюрі 25. V. 1930 року.**

Другий промовець п. полковник Г. Порохівський малює образ Симо-
на Петлюри — яко Вєждя і організатора українського війська. Симон
Петлюра — каже промовець як ніхто інший розумів вагу національної
збройної сили у визвольних змаганнях поневелених націй і все зробив для
того, щоби утворити дисципліновану, а тим самим мілітарно міцну і на-
ціонально-свідому, а морально-здорову і витривалу українську армію.

Симон Петлюра знав, що лише сила дасть волю Україні. Час нам до-
казав усю його правоту: ми спостерігасмо її зараз лихорадкове озбро-
єння цілого світу. Будуючи армію, Симон Петлюра вимагав, щоби в армії
не було улєсливості та інтриг, щоби в ній панувала дисципліна і товарись-
ка солідарність і культурні взаємовідносини. Армія, на думку Симо-
на Петлюри, мала бути проіннятою ідеєю, що кожний її член — чи то козак,
чи старшина — єсть оборонцем правди й чєсти своєї нації та борцем за
свободу своєї батьківщини, а через те кожний з них мусить: говорити правду,
тримати своє слово, шанувати других, щоби самому мати право на пошану,
тримати своє слово, бути хоробрим, а не жорстоким, не прагнути до зиску,
або до слави, боротися до останнього і мати чєсть та націю понад усе. Сам Симон
Петлюра, втілюючи в собі всі ці високі якості не тільки воєнка, але й гро-
мадянина, подавав приклади мужності і хоробрості, беручися за рушницю
та йдучи на чолі війська в його перших лавах, як це було при обороні
Київа в часи Центральної Ради. Закінчує свою промову Г. Порохівський
висловом певности в тому, що українська армія, не зважаючи на самі
тяжкі часи еміграції, зберігас заповіти свого Великого Вєждя і в слушний
час перенєсе їх на незалежну Україну — для творення нової української
національної армії, що твердо стоятиме на варті державних кордонів
вїдродженної України.

Третім і останнім промовцем виступас Дмитро Геродот, який під-
крєсліє, що Симон Петлюра не випадково став на чолі українського
визвольного руху, що він не належав до тих постатей, яких припадко-
во вносить на поверхню народного життя і коли академик Корш говорив
що Симон Петлюра — з породи вєждів, людина з того тіста, що колись

у старовину закладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями, то для такого твердження не треба було бути ні пророком, ні великим психологом.

Щоби це відчутти, потрібно було побачити Симона Петлюра за працею, потрібно було знати бодай побіжно його біографію.

Будучи юнаком, він — во ім'я національної ідеї — приносить в жертву школу, родинне життя і, не маючи жадних матеріальних засобів, не впадає в безпорадну розпуку, а перебірається за-кордон і характерно, що Петлюра не їде, ні до Німеччини, ні до Парижу, ні до Швейцарії, куди тягнулася в той час молодь, він їде до Львова. Порівнюючи з європейськими центрами, Львів — провінція, але для українців ця провінція була П'ємонтою національного життя, вона була столицею живого українського духа і лише ці властивості Львова притягнули до нього енергійного юнака Симона Петлюру. Звідси він попадає на Кубань, а далі в Москву, щоби тут — в духовному осередкові, в серці бувної Росії — з усім ентузіазмом молодечого запалу — віддатися національній праці, спрямованій на визволення України.

Симон Петлюра був наскрізь активний. Всюди, де він з'являвся, він хутко здобував собі повагу, визначався своєю ініціативністю і бував тим мотором, який приводив у рух навіть завмираюче життя. Таким був Симон Петлюра в перед-революційні часи.

Вибухає революція, і постать Симона Петлюри зразу ж виростає до меж національного героя України.

Володимир Кедровський, на світанкові нові української визвольної боротьби, вперше почувши Симона Петлюру, так передає свої незабутні враження:

«Перший раз я почув Симона Петлюру, як промовця до військових мас, на першій військовій з'їзді, де був я в числі глядачів, прибувши до Києва в справах своєї скорострільної команди. Враження від промови Петлюри лишилися колосальне. В кожному його слові чулась щирість, якась захоплююча задушевність та глибока віра в перемогу тих ідей, які він проголошував. Тоді-ж, в тому захопленню, з яким з'їзд слухав промовця, а потім в тому зриві овацій та окликах «Слава», яким було вкрито його, відразу було видно, що самотнім вождем українського вояцтва є Симон Петлюра. Виступали поруч з ним і Винниченко і Грушевський та інші чільні діячі українського визвольного руху, приймали їх тако-ж тепло, нагороджували оплесками й «Славою», але над всіма і всім домінував Петлюра. В ньому не лише побачили, але й відчували військові українські маси свого природнього вождя. За ним вони готові були піти на безконечні жертви».

Будучи вождем від природи, Симон Петлюра мав найголовнішу властивість природнього вождя, а саме — високий дар передбачення.

Він передбачив дві речі: першу, що найнебезпечнішим ворогом незалежної України буде Москва, і другу, що долю України, успіх її державних змагань треба зв'язати зі Заходом. В часи Центральної Ради коли українська інтелігенція, вірячи в щирість московського демократизму, не тільки сентиментально кидалася в «братерські» обійми, але й піднімала питання про те — чи личить соціялістам мати озброєну армію, Симон Петлюра навпаки — в творенню армії, в її силі вбачав порятунок України; і практичний досвід, уроки невблаганного життя, довели нам на чийй стороні була рація. Тим часом тоді, коли повітря цілого світу було персякнуте прагненням до миру, проповідь мілітаризму, вважалася ознакою реакційности і вважалася гріхом. Треба було мати відважність правдивого вождя, щоби «гріх» цей свідомо взяти на свою совість. Але уроки життя починають розвіювати ще один «смертельний гріх» Симона Петлюри, той «гріх», на якому до останнього часу, не завше безуспішно, грали вороги державного визволення України і в першу чергу большевицька Москва та її беззребетні прислужники на Україні. «Гріхом» цим єсть відомий варшавський договір. Інцензований в Харькові процес 45-ти, по своїй

аранжировці, по своєму характерові, був продоежем ям підгужсько трагедії, що мала місце рівно чотири роки тому назад на вулицях Парижу жертвою якої став великий син і безсмертний Вождь України Симон Петлюра. Через голову 45-ти національних мучеників, Москва намагалася оганьбити тінь Симона Петлюри, знищити вплив його ідей, ударити по носіві державних прагнень України, по Урядові Української Народньої Республіки. Москва зі шкіри лізла, намагаючися довести, що Симон Петлюра не тільки не був патріотом України, але й не був жадним самостійником, що мрією Петлюри була не державна незалежність України, а навпаки, що Петлюра дбав про уярмлення України, що метою життя Симона Петлюри було шукання засобів, при допомозі яких можна було-би підпорядкувати Україну в першу чергу звичайно Польщі, а далі Японії, Англії, Франції, взагалі цілому світові, за винятком Москви. Головним аргументом, який мав це довести, мусів бути варшавський договір. Він був центральним пунктом процесу. Але большевики зпінзилися з інсценіровкою та зі своєю аргументацією принаймні на 7 років. Бо те, що тоді могло ділити українське громадянство, що тоді могло вважатися коли не смертельним гріхом, то принаймні болючою помилкою, зараз стає заслугою, стає ознакою того передбачення, яке постає Петлюри підносить до незрівняних висот. Не будемо вже казати про те, що українське громадянство в своїй свідомості досягнуло вже того рівня державної зрілості, яке дозволяє йому розрізняти акти державної зради від актів державної конечности. Знесилена Німеччина підписала значно тяжчий від Варшавського — Версальський договір і підпис цього договору німецька нація не кваліфікує ні терміном державної зради, ні терміном злочину, ні навіть помилки. Але припустимо, що варшавський договір мав рішенняче значіння не лише для долі українського народу, але й для ходу історичний подій. Припустимо, що Москва знищила не тільки Польщу, але Румунію і Чехо-Словаччину і всі українці зупинилися на одній території без жадних кордонів зі штампом Української Совітської Соціалістичної Республіки. Завдяки цьому Москва не переродилася б, не стали-б іншими червоні диктатори і не змінила-би своїх засад комуністична партія.

Ріжниця полягала-би лише в тому, що на кільки сот тисяч було-би замордовано українців більше і що на лаві підсудних сиділо-би не 45, а 145 осіб. Само собою зрозуміло, що всі 145 були-би засадничими ворогами варшавського договору і всі 145 на причуд одностайно калялися-би в своїх націоналістичних забобонах і, під револювером чекістів, рішуче запевняли-би, що більш гуманної інституції як ПІУ на всесвіті немає. Але певніше всього, що тоді-би не було-би ні рації, ні потреби улаштувати такі інсценіровки. Українська контр-революція виводилася-би «в розход» в «упрошеному порядку». Тим більше, що тоді навіть протестувати не було-би кому. Не частина, але весь український нард був-би доведений до того зубожіння, до якого доведено його на Великій Україні. Таким чином, коли припустити, що Симон Петлюра варшавським договором спричинився до збереження фізичного життя коли не всім, то більшості противників цього договору, коли завдяки йому бодай частина українського народу не лише зберігас, але й поліпшує свій матеріальний добробут і скріплює свої національні позиції, то цей договір починає в історичній перспективі набірати зовсім иншого значіння і дає новий доказ великої прозорливости українського Вождя.

Але життя поступово відкривас нам де-які таємниці і з'ясовує нам те, що непокоїть Москву, в чому вона вбачас свою головну небезпеку і що саме примусило її зробити спробу ослабити авторитет живого символу української державности — Уряд УНР. Нинішня пошта принесла тижневик «Неділю», що друкується у Львові. В числі з 18-го травня надруковано листа емігранта-галичанина, що втік на Велику Україну, в якому між иншим знаходимо такий вислов: «І в кінці маємо наслідки, що все селянство, зокрема біднота, обурені, незадоволені, і не дивно, що вони явно говорять, що хай прийде чорт, а не тільки Пілсудський, аби позбутись цієї

влади». Чи треба говорити про те, що Москва не досягнула своєї мети, що вона лише ще один зайвий раз підкреслила, що навіть тінь Симона Петлюри наводить смертельний жах на червоних окупантів України і що, вбивши його тіло, вони не вбили його душі, його ідеології. Навпаки. заповіді Симона Петлюри стали новим цементом в змаганнях української нації, а саме ім'я його стало символом державних прагнень, прибравши назву «петлюрівщини», так само як двіста років тому український самостійницький рух було охрещено терміном «мазепинців», по імені великого українського гетьмана, який в свій час так мужне і так рішуче розгорнув український державний прапор, так само помер на чужині, в менш трагічних обставинах, на гостинному терені Румунії, де зараз перебуваємо й ми — сучасні емігранти. Чин Мазепи не вмер, його відновлено Симоном Петлюрою, і, ми певні в тому, що вже недалеко той час, коли останки українського Вождя будуть перенесені на рідні землі незалежної України і будуть поховані поруч з могилою українського пророка Тараса Шевченка.

В закінчення Дмитро Геродот пропонує присутнім зложити добровільні датки на оздоблення монументу Симона Петлюри, яким зараз єсть Бібліотека його імені в Парижі і перший розписується на спеціальному листі, присланому Радою Бібліотеки.

Збірка дає 1445 леїв, які вже переслано до Парижу.

Петлюрівець.

Свято 2-ої Волинської Стрілецької дивізії.

В dniu 11 травня ц. р. Волинці урочисто обходили свято Патрона дивізії Св. Юрія. На той же день було перенесено свято 10-ої річниці закінчення Зимового Походу, в якому брала участь Волинська дивізія, та свято лицарів ордена «Залізного Хреста».

Завітав на свято Волинців наш глибокоповажаний Протопресвітер армії митрофорний проторієрей Павло Пашевський, який рівнож брав участь в Зимовому Поході і нагороджений є великим нагрудним орденом «Залізного Хреста».

Свято розпочалося урочистим молебном в Станичній церкві Св. Покрови, якого відправив Протопресвітер армії митрофорний протоієрей Павло Пашевський в сослуженню настоятеля станичної церкви протоієрея Іларіона Бриндзана та диякона. Чудово співав мішаний хор.

Під кінець молебна митрофорний протоієрей Павло Пашевський сказав чуле слово, звернене до командира 2-ої Волинської дивізії ген.-хор. Ол. Загородського та лицарів ордена «Залізного Хреста». Дорогий пан-отець підкреслив присутнім героїчні чини нашої армії підчас Зимового Походу, значіння того Походу та видатну роль в Поході командира Волинців ген.-хор. Загородського. Чуле слово любого пастиря, який сам на собі переніс весь тягар Походу, зробив сильне вражіння на присутніх.

Відспіванням «многі літа» живим лицарям ордена «Залізного Хреста» та «вічна пам'ять» полеглим в боротьбі за визволення батьківщини кінчився урочистий молебен.

Присутні цілували хреста з рук митрофорного протоієрея Павла Пашевського і тут же в церкві вітали зі святом командира Волинців ген.-хор. Загородського.

Після молебна в салі старшинського зібрання відбувся традиційний товариський сніданок старшин-волинців разом з запрошеними гостями. Для козаків-волинців рівнож було улаштовано окремого стола.



Свято-2-ої Волинської дивізії 11. V. 1930 р. в Каліші.
(Старшини дивізії із своїм командиром ген.-хор. Загородським).

О призначеній годині командир дивізії ген.-хор. Загородський разом з гостями прибув до старшинського зібрання. Струнна оркестра зустріла його дивізійним маршем.

На пропозицію ген.-хор. Загородського присутні зфотографувалися всі вкупі, окремо лицарі ордена «Залізного Хреста» і окремо козаки-волинці з командиром дивізії та його ад'ютантом.

Сніданок розпочався відчитанням привітання від Пана Головного Отамана і промовою командира Волинців ген.-хор. Загородського, на пропозицію якого було вислано привітальну депешу від всіх присутніх Панові Головному Отаманові Андрієві Ливицькому. Гучним «слава» було прийнято пропозицію ген.-хор. Загородського.

Під час сніданку було відчитано силу привітань, одержаних Волинцями з нагоди свята. Привітання були зі всіх кінців світа, де тільки є наше вояцтво.

Перед відчитанням привітань було оголошено присутнім наказу Головної Команди такого змісту:

«Десять літ минає, коли, на полях нині стражденної Вітчизни нашої, вперше розгорнувся під грім гармат та кулеметів, бойовий прапор Славетної Волинської стрілецької дивізії. Довгий і тяжкий це час. Тисячі полеглих, тисячі калік, вдів та сиріт залишили по собі славі в літа ці чини дивізії там, на полях бою. Але це не вся спадщина, що на сьогоднішній день залишає по собі дивізія: славетні чини її і проліта кров за найкращі ідеали рідного народу, за ідеали Української Народньої Республіки, навіки записали в душі і серці народнім жадобу і прагнення до здійснення тих ідеалів, до довершення справи, за яку дивізія поля стелила трупом.

Вступаючи в одинадцятий рік свого існування, Волинці мусять тішити себе не лише тим, що їхня «слава не вмре, не загине», а й

надією, що в часі недалекому їм судить доля золоті сторінки своєї історії ще більше збагатити, ще більшою славою себе вкрити.

Слава Вам Славні Волинці! Пам'ять вічна полеглим Вашим братам!

(—) Андрій Лівичський Головний Отаман Віська У. Н. Р. (—)
В. Сальський Генерального Штабу генерал-хорунжий Міністр
Військових Справ».

Привітання одержано від:

а) Голови Ради Міністрів професора В. Прокоповича:

«Широ вітаю Вас, Пане Генерале, старшин і козаків славної Волинської дивізії з святом. Бажаю дружній сем'ї Волинців під проводом випробованим їх досвідченого командира твердо берегти далі бойові традиції дивізії, які ще мають довести її разом з усією нашою Армією до нових перемог, що повинні принести визволення Отчизні. Особливо прошу привітати, в день орденського свята, сміливих лицарів «Залізного Хреста», учасників Зимового Походу. Волинській дивізії, Лицарям Залізного Хреста — Слава!»

б) Товариства вояків армії У. Н. Р. у Франції:

«Високоповажний Пане Генерале! Товариство б. вояків армії У. Н. Р. у Франції засилає Вам і всім Волинцям шире, братерське привітання зі святом 6 травня, великий та історичний день в життю армії. В цей день армія з'єдналася для дальшої спільної боротьби за волю України. Ми вояки у Франції, віримо, що буде ще один історичний день, коли армійський сурмач протрубить по всіх країнах сигнал: сполох!... збірка!... до зброї! Чекаємо... коли українські легіони у Франції з'єднаються зі своїми братами в Польщі. З далекої Франції вітаємо Вас, Пане Генерале, і всіх славетних Волинців. Слава Україні! Слава Армії У. Н. Р.! Слава Волинцям!»

в) Начальника Генерального Штабу:

«В особі Вашої Екселенції вітаю славетних Волинців, а разом і лицарів ордена «Залізного Хреста» з днем Патрона дивізії і скінчення Зимового Походу. Хай найскорше прийде час, коли знову стануть Волинці міцними шергами під проводом свого командира для здійснення мрії «Здобути або дома не бути». Слава Волинцям! Слава лицарям ордена «Залізного Хреста!»

г) Генерального Штабу ген. хор. Олександра Удовиченка:

«Пане Генерале! В день Свята Волинців, я прошу Вас прийняти моє поздоровлення для Вас і всіх славетних Волинців. В тяжкі і неприємні часи, а саме в перші дні нашого перебування в таборі, я познайомився з Волинцями, а далі на протязі майже чотирьох років працював разом. Сьогодні, коли минуло вже 10 років перебування нашого на еміграції, я завжди і з великою присмирністю пригадую спільну працю з 2 Волинською дивізією. Ця праця привела до підняття дисципліни, армійських традицій, розуміння своїх обов'язків старшиною та козаками, та нарешті до великої роботи в галузі військовій та культурно-освітній. Табор в Каліші став тим міцним військовим і культурним центром армії, який і до нині зберіг своє значіння. В цьому заслуга перших мешканців цього табору Волинців та Залізних. Це славне минуле дає мені право з особливим почуттям вітати Волинців з їх святом... Волинці завжди відзначалися гостинністю і певно 11 травня не одна чарка буде опустошена, тому я дозволю собі з далекої Франції закликати всіх присутніх підняти чару за Українську Армію, за командира Дивізії та всіх Волинців. Слава! Слава! Слава!»

д) Командира 6-ої Січової Стрілецької дивізії,

е) Союзу Організації вояків армії У. Н. Р. в Чехословаччині,

ж) Товариства вояків трмії У. Н. Р. в Польщі,

з) Начальника Спільної Юнацької Школи,

- і) Генерал-хорунжого Башинського,
- к) Полковника Волосевича,
- л) групи старшин та козаків 3-ої Залізної дивізії у Франції та сила привітань від окремих старшин і козаків Волинців і не Волинців, перебуваючих в різних країнах.

Зачитані привітання приймалися рясними оплесками та тостами. І присутніми на святі було виголошено силу промов з нагоди такої урочистости.

Генерал-хорунжий В. Шепель пригадав колишні славні чини Волинців і, як ближчий помішник командира дивізії ген.-хор. Загородського, підкреслив його хоробрість та вмiле керування дивізією.

Директор станичної гімназії професор В. Андрієвський ствердив, йому відому, видатну і корисну працю ген. Загородського тут в Станиці, яка за час його праці зазнала тільки поступу і розвою, відмітив особливу опіку ген. Загородського над гімназією, яка властиво його заходами почала існувати.

Зворушуючим моментом було, коли ген. Загородський звернувся з чулою промовою до дорогого гостя Протопресвитера армії митрофорного протоієрея Павла Пашевського, яко до нашого духовного отця, який болів і боліє душею за наше військо, ділив весь час з ним часи радості і смутку, ділить і зараз недолу перебування на чужині. Ген. Загородський в імені Волинців приколдов Протопресвітерові Павлові Пашевському орден «Залізного Хреста».

Промова ген. Загородського до глибини серця зворушила духовного отця Протопресвитера. Він дякував командира Волинців за такий дарунок. В своїй відповіді він ще раз підкреслив заслуги ген. Загородського на українській ниві, назвав його духовним батьком, бо ж скільки поклав він праці що до впорядкування нашої святині — церкви в Станиці, його заходами почали існувати курси для священнослужителів, звідки вийшли нові наші духовні отці.

Багато ще було різних промов, багато було тостів за присутніх і відсутніх. Не забуто було нікого з Волинців, що не мали змоги бути вкупі на святі.

Не забуто було і ближчих організаторів по влаштуванню свята, які досить поклали на то праці. Любого в дивізії полковника Приходька Михайла сердечно вітали і дякували за покладені труди по влаштуванню свята.

За товариською бесідою, співами та танцями, в часі яких грала струнна оркестра, засиділися до пізнього часу.

Знайшлися і такі, які з нагоди свята склали власні вірші на честь Волинців, які й зачитали присутнім. То були поручник Терлецький Олександр і хорунжий Білецький.

На кінець сніданку присутні устроїли овації ген.-хор. Загородському і на кріслі підносили до гори.

Урочистість на святі була скрізь. Волинці вмiють так урочисто обходити своє свято, вмiють шанувати традиції, вмiють дотримувати організації. А це все є запорукою того, що справа наша не загине.

Слава Волинцям!

С. Скрипка.

Свято 3-ої Залізної Стрілецької дивізії.

Отримав я запрошення приїхати в неділю 1 червня на хутір Військового Товариства в Ляньї, де мало відбутися скромне свято річниці 3-ої дивізії. Поїздка туди є завжди річчю приємною, і тому рушив гуди з гар де л'Ест перед обідом.

Земля, що її куплено Військовим Товариством в Ляньї під Парижем, вже в нашій буденній мові зветься просто «військовий хутір», і туди дуже часто наїздять, особливо по неділям, наші військові і громадяне разом з дружинами і допомагають у обробці землі. Там вже розбито город, посаджено дерева, зроблено клумби з квітами то-що.

Дорога до Ляньї не втомлююча, потягів багато. Але хотів би звернути увагу на одну деталь. На півдорозі до Ляньї потяг переїздить через городок — передмістя Парижа, так зване Нуазі-ле-Сек. Скільки наших людей, що проїздило на «військовий хутір», а так само і самих французів, що по кільки раз у день проїздять через це місце, не звертають увагу на цю станцію. А річ в тому, що підчас великої війни ця станція зайняла в історії Франції дуже почесне і трагічне місце. Звідси в 1914, а особливо в 1915 році, відправлялися ешелон за ешелonom французькі війська під Верден, ту Голготу, що в історії війни займає золоту сторінку. Недаремне ж девізом Вердена було гасло «Не перепустимо». Питання Вердену стало для французького війська питанням національної честі, і французи Вердену не віддали.

Мимоволі скинув шапку, як потяг спинився на станції Нуазі-ле-Сек. Тут 15 років тому назад вантажили французьких «пуалю» у вагони, тут розносилися ридання матерів, дружин і наречених, тут відбувалися душевні трагедії, що рвали душу і серце... Тут може в останнє прощався французький вояк із рідними, із рідним йому оточенням. Небагато з тих, що звідси виїхали під Верден, вернулося сюди...

Сьогодні це все забуто. Станцію перестроено, нові перони, навколо нові доми, веселий говіркий французький патовп заповнює її. Ніщо не нагадує минуле. Потяг рушив далі.

* * *

Від Ляньї до «військового хутора» пішки треба йти хвилин 30. Але дорога приємна, особливо, як йти попід Марнсю, а потім звернути у гору, щоби вийти на поле.

На «хуторі» застав вже багато люду, що влаштувалися, як могли, біля імпровізованих столів. Частина у великому киргизькому, дуже мальовничому, шатрі, частина просто на вільному повітрі. Імпровізований обід, влаштований з нагоди свята 3-ої дивізії, зібрав чималу кількість гостей. В центрі ген. О. Удовиченко, бувший командир 3-ої дивізії. Замість сухих та офіціальних, і майже завжди скучних промов, — плинуть оповідання, спогади з минулої бойової чинности 3-ої дивізії. А далі спів.

Настигли привітання від Уряду УНР, від Громади у Парижі та інші.

По обіді випикувалися присутні у шереги. Команда «Панове Старшини» і ген. Удовиченко після короткої промови приколів воякам 3-ої Залізної дивізії — знак дивізії, проєкт якого ще давно був затверджений Головним Отаманом С. Петлюрою та урядом УНР.

«Носіть з честю цей хрест на славу нашій армії України», закінчив ген. О. Удовиченко. Гучне слава розляглося в повітрі.

Полковник Мацак, як найстарший по ранзі, приколів цей хрест і ген. О. Удовиченкові. «Слава нашому командирові!» «Слава, слава!»

А далі гімн 3-ої дивізії — «Гей, ну хлопці, до зброї», що бадьорими акордами розлягся навколо.

Приглядаюся до цього скромного свята нашої славетної 3-ої дивізії, до тих урочистих облич, що з любов'ю і пошаною дивляться на свого улюбленого командира, до тих слів і поривів зв'язати вже сьогодні віддалене минуле з сучасним, до тих настроїв, що їх так широко і просто виявляли сьогодні наші вояки, — мимоволі приходять на думку зовсім свіжі вражіння від згаданої вже станції Нуазі-ле-Сек, що одправляла французьких вояків під Верден.

Адже ж в душах цих бувших вояків, що бачили землю України і орошували її своєю і ворожою кров'ю, що в боях і сутичках випікали в

глибині свого серця незгладиме тавро «незалежність України», що врешт після років активної боротьби на Україні, після років пасивного сидіння і безпросвітнього перебування за дротами в польських таборах, стали тут у Франції робітниками на заводах та фабриках, шоферами таксі, урядовцями установ, спеціалістами по спеціальностям, про які ніколи в життю не мріяли, — в душах цих людей, сьогодні об'єднаних в урочистім підйомі свята дивізійного, — у них є теж свій Верден, український Верден, той самий непереможний і рушійний, що при першому закликі поведе їх знов на сумну і замучену ворогами землю українську, той Верден, що не дивлячися на роки вигнання, зостався непереможеним...

«Нам поможе святий Юрій і Пречиста Мати слави здобувати, Ой, чи пан, чи пропав, двічі не вмірати, —» неслося в повітря чітко, дзвінко, голосно...

Здивовані французи, що в цей погожий день, вибралися до своїх знайомих, збіралося по-одалі і слухали українську пісню, що лунала голосно і бадьоро, не знали і не розуміли, що ці люде, справляють своє свято військове, на чужині, але на власній землі...

* * *

До вечора перебували гості на «хуторі». Багато з них помагало на ґрунті, займалося господарством, полони на городі, копали землю, упорядковували посаджені квіти. Дерев посаджено вже багато. Кожне з них має мошечку з іменем жертводавця. В центрі — тополя імени Головного Отадана С. Петлюри. Кажали, що буде посаджено також дуб — «Залізної дивізії».

Стоїть ще тимчасовий будиночок на дві хатині. Але Товариство сподівається видістати кошти на будівлю будинку, — «Дому Спочинку» для інвалідів наших. Треба тільки побажати, щоби розпочаті заходи увінчалися успіхом. Дай Боже — на діло хороше.

Пізно увечері одбули гості з «хутора», приємно провівши час.

— яшин.

Семий з'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції у Парижі

7-8 червня.

Відбувся ще один з'їзд української еміграції у Франції, з'їзд, який ще додав кілька цеглин до тієї будови, що вже зроблена і що рік за роком вимальовується все реальніше і ріжче в своїх головних контурах. З'їзд було відкрито, аналізуючою ідейний шлях Союзу і української еміграції, промовою Голови Генеральної Ради, п. Шумицького, що кликав «жити не спогадами, а вдивлянням в будучину», що застерегав «боятися не зменшення української якції, а її розєднання». Далі мандатна комісія в складі: Йосипишина (Париж), Ховхуна (Крезо) і Левицького (Шалет), перевірила уповноваження делегатів на з'їзд і визнала правними 4 голоси від Громади у Парижі (пп. Каленичук, Йосипишин, Половик і Гораїн), 6 голосів від Громади у Шалеті (пп. Вержбицький, Левицький, Пашин), — 3 голоси від Громади в Оден-Ле-Тіші (пп. Нікитин і Хохун), — 2 голоси від Громади в Ліоні (п. Горбатенко), по 1 голосу від Громад в Греноблі і Анесі, — 2 голоси від Громади в Гаврі (п. Бернакевич), 2 голоси від Громади в Крезо (п. Ховхун), — 1 голос Громади в Монтро (п. Кривич), — 7 голосів членам Ген. Ради і Ревізійної комісії (пп. Шумицькому, Косенкові, Микитюкові, Лотоцькому, Шульгинові, Ковальському, Журавлеві), разом — 29 голосів при 20 делегатах.

По виконанню всіх провірочних операцій, З'їзд затвердив доклад мандатної комісії і обрав президію з'їзда в складі: пп. Вержбицького (голова), Горбатенка (заступник) і Секретаря п. Журавля.

Попереду, ніж приступити до розгляду черги справ, З'їзд, по заслуханню доповіді Ген. Ради, прийняв до складу Союзу такі нові організації: Шато-де-ля-Форе, Труа, Дамарі, Гренобль, Монтро; виключено зі складу Союзу, з-за роз'їзду членів, Громаду в Коломбелі. Далі заслухуються привітання різних осіб і установ в тім числі від Уряду У. Н. Р.; останнє з'їзд вислухує стоячи. По вислуханню привітань, З'їзд переходить до заслуханню доповідей з місць.

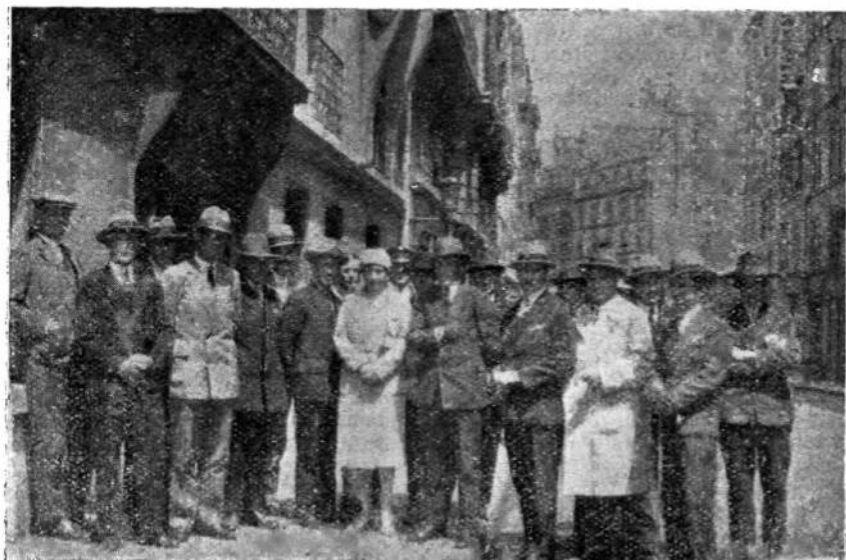
В цих доповідях, делегат за делегатом змальовують, як позитивні здобутки праці організації на місцях, так і все те негативне, що перешкоджає організаціям в їхній роботі. З останніх, майже всі організації скаржаться на брак культурних сил, на малі можливості улаштування лекцій, на відсутність української щоденної преси, яка б могла конкурувати з ворожою пресою, на трудність що-до організації укр. національної школи для дітей, на бідність бібліотек і т. и. З позитивних явищ життя місцевих організацій відмічається побільшення зв'язків з французькими установами і організаціями, удосконаленням по-де-куди національної пропаганди між невідомими елементами і т. и.

В дебатах, які розгорнулися після цих доповідей брали участь, як представники периферії, так і члени Ген. Ради. Останні, між иншим, обстоювали той погляд, що організації на місцях не всюди однаково активно використовують всі ті можливості, які мають для покращання життя укр. еміграції. Пропаганда ведеться кволо, багачтва бібліотеки С. Петлюри у Парижі лишаються на місцях невідомими, хоч мається повна можливість усім ними користуватися; для зносин з франц. організаціями робиться не досить, головним чином, через незвертання уваги на студіювання місцевої мови; для полагодження місцевих конфліктів не вистачає уміння і, в деяких випадках, громадської волі, вимагаючи багато від центру, де-які організації забувають зовсім про те, що вони можуть зробити самі.

В результаті обговорювання цілого стану місцевих організацій, з'їзд вирішає кілька важливих питань і дає Ген. Раді конкретні накази, а саме: збільшити роз'їзди членів Ген. Ради, виробити ряд заходів проти абстенізму, видати відозви проти ворожого агітації, організувати рухомі бібліотеки і т. и.

Після закінчення доповідей з місць, обговорювання їх і винесення по ним резолюції, з'їзд переходить до доповідей Ген. Ради Союзу і контрольної комісії. Першим зачитується доповідь про участь Союзу в праці Головної Еміграційної Ради і подаються інформації про цілу працю цієї Ради. З побажань, які висловлюються в повищому доповіді, слід відмітити такі: необхідно, щоб Головна Рада мала стале представництво в Женеві, необхідно, щоб Головна Рада широко організувала культурно-просвітну справу, щоб звернула увагу на притягнення до загально-національної роботи еміграцію в Америці і Азії, щоб видала франц. мовою солідний збірник статей про Україну для пропаганди між чужинцями, нарешті, щоб Головна Рада відзначила чимось десятиліття еміграції, що сповниться в листопаді 1930 року.

В слідуючому доповіді, Голова Ген. Ради, п. Шумицький дає загальну характеристику праці Ген. Ради і цілого Союзу. Він визначає здобутки Союзу в його внутрішній роботі, але для її посилення заповідає сильну акцію в Лізі Націй, акцію, яка може багато дати для задоволення важливих потреб Союзу. Для цього необхідно мати стале представництво в Женеві, мати хоч одну особу цілком до диспозиції Ген. Ради і серйозно зайнятися організаційною роботою. Після доповіді Голови Ген. Ради, З'їзд переходить до заслуханню фінансового доповіді Ген. Ради, з якого виявляється, що бюджет Союзу за останній рік досяг 20.000 франків, що членські внески вносяться значно акуратніше, ніж попередні роки і що навіть є громади, які виконують свої фінансові обов'язки наперед. З'їзд з видимим задоволенням дізнається, з доповіді скарбника Ген. Ради, що готівка Союзу в час, З'їзду складається майже з 3.000 франків, що розпре-



Учасники 7-го З'їзду Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції.

ділюються по різних фондах (допомоговий, шкільний, лекційний, церковний і т. д.). Вищезгаданим фінансовим докладом, закінчився перший день З'їзду.

8-го червня, засідання З'їзду розпочалося вшануванням пам'яті П. І. Холодного, всім відомого ученого, маляра і громадського діяча, про смерть якого рано була отримана телеграма. Далі З'їзд приступив до заслухання детального доповіді секретаріату Ген. Ради про цілу діяльність центрального органу Союзу, які в області організаційній, так і що торкається культурно-просвітньої, агітаційної, допомогової, церковної і інших справ. По закінченню доповіді Ген. Ради, Ревізійна Комісія Союзу зачитує свій протокол про ревізію діяльності Ген. Ради. Висновок її зводиться до констатування повного порядку, як в скарбниці Ген. Ради, так і що-до ведення канцелярії і т. інше.

Обміркування докладів Ген. Ради не викликало великих дебатів і вони були прийняті з винесенням резолюції про подяку Ген. Раді за її роботу. Як висновок з докладів Ген. Ради, З'їзд приймає резолюції: про заснування окремого фонду допомоги хворим і інвалідам, про доручення Ген. Раді заопікуватися церковними справами в спосіб звернення до Уряду УНР з проханням забезпечити існування п. отця у Франції, відносно Кнютанжської Громади, що подала прохання про знесення членських внесків і т. и. З усіх цих справ, особливо довго З'їзд спинився на справі церковній, якою мусів зайнятися, з огляду на те, що попередня церковна організація абсолютно перестала обслуговувати периферію і задовольняти релігійні потреби членів Союзу.

По закінченню всіх дебатів, по докладах своїх, Ген. Рада і контрольна комісія складають свої уповноваження і З'їзд приступас до виборів нової Ген. Ради, що на рік 1930-1931 обирається в складі: п. Шумицький — Голова, п. Лотоцький — скарбник, пп. Косенко, Микитюків, Хохун —

члени, пп. Ковальський і полк. Вержбицький — запасові члени. Ревізійна комісія обирається в складі: пп. Шульгина, Половика і Йосипшина з запасовими членами: пп. Пашиним і Журавлем.

В послідуочому розгляді біжучих справ, З'їзд виносить ще кілька важливих постанов, в тім числі про відзнаку п'ятиліття існування Союзу, про заснування свого друкованого органу; нарешті, заслухавши доклад про стан українського студентства у Франції, постановляє заснувати 2 стипендії для укр. студентів у Франції по 500 фр. річно кожна. Одна з стипендій має називатися імені С. Петлюри, друга: імені Гетьмана П. Орлика.

По вичерпанню всіх справ поставлених на розгляд, З'їзд зачинається о 8-ій год. вечора.

Після З'їзду, о 9-ій год. вечора, Ген. Рада улаштувала прийняття членів З'їзду і запрошених гостей, членів Паризької Громади.

Оце такі факти що до З'їзду. Що торкається вражінь, то їх можна умістити в одному слові: робота. Еміграція, в особі своїх представників, на З'їзді хотіла праці, найбільш турбувалася про те, щоб зробити щось реальне і практичне, таке, щоб його дійсно було видно і відчувано. Цим пояснювалася і скупість промов, і далекойдучих постанов. П'ять років існування Союзу відчуваються на техніці ведення З'їзду. Парламент тай годі! Але як не добре налагоджується тут, а все ж делегати розіздяться з побажанням слідуочий з'їзд відбути в Києві.

Вся робота і всі думки скеровані туди.

І. Заташанський.

З життя й політики.

— Перед з'їздовська кампанія. — З яким людським матеріалом оперують агенти Сталіна. — Проект резолюції про колективізацію. — Річеві лекції необхідності і доцільності колективізації.

Коли завжди одною з основних прикмет совітської преси було те, що вона, підпорядковуючися вимогам політики, дуже слабо відбивала життя, то тепер на передодні партійних з'їздів, ця її основна прикмета виявляється в подвійний мірі. В угоду вимогам політики, реєстрація фактів совітської дійсності одійшла тепер цілком на задній план. Сталіну і його агентам треба довести, що б там не було, що в державах совітів все є гаразд, що визначена політбюро лінія дає блискучі результати. Отже в останній час наче з наказу чарівника зникли з совітської преси всі факти, які подекуди можна було знайти раніше, факти, що малюють темні сторони совітської дійсності.

Припинився цілком селянський терор проти совітських агентів. В закордонній пресі ми стрічаємо відомості, що цей терор припинився лише на папері, що відповідними совітськими органами дано наказа пресі не друкувати жадних відомостей про терористичні виступи селян для того, щоби не псувати настрою совітських агентів на селі. Чи відповідає дійсності це повідомлення, ми, звичайно, перевірити не можемо, але зникнення із шпальт совітської преси відомостей про терористичні виступи є безсумнівним фактом.

Успішно розвивається колгоспний рух, і раз у раз ми знаходимо повідомлення про те, що стільки і стільки селян подали заяви, що вони бажають вернутися назад до колгоспів. Ці відомості подають систематично при повному браку повідомлень, скільки власне селян подало заяви про вихід з колгоспів. Нам вдалося що-до розміру виходів з колгоспів знайти лише одну звістку з Миколаївщини («Ком.» ч. 133 з 16. У), де в лютому було ко-

лективізовано 85 відс. господарств, а на 20. IV — лишилося лише 54 відс.; але й ця звістка подається тільки для того, щоб підкреслити, що завдяки своєчасним і мудрим заходам ЦК несприятлива ситуація в цій окрузі виправляється і буде без всякого сумніву виправлена. Усердя казюних літераторів доходить тепер до того, що вони рекламують навіть як чергове поступьке «досягнення» збільшення проти минулого року площі під озимюю (вступна стаття «Комуніста» в ч. 137 з 20 У) : це — в той час, коли не далі, як в-осени минулого року совітська преса одногослоно констатувала, що хоч площа під озиминою перевищала площу попереднього г о л о д н о г о року, але вона на 10 відс. менша площі озимини н о р м а л ь н о г о 1927-28 року; це — в той час, коли, з огляду на малі розміри площі озимини, власне цієї весни поставлено було ударне завдання збільшення посівної площі під яровою пшеницею, хоч ще перед парою років большевики, як значне своє досягнення висовували власне те, що їм вдалося добитися зменшення посівної площі ярової пшениці коштом зросту засівів озимой пшениці.

При цьому так странному виправленню, в зв'язку з партійними з'їздами, совітського життя більш доцільним під теперішню хвилю присвятити увагу совітській політиці, яка концентрується біля підготовки партійних з'їздів.

* * *

Передз'ядовська кампанія в повному розвитку — в цілому союзі і КБУ, нерозривна частина ВКП, цю кампанію переводить з цілою відданністю і енергією. Останніми днями в пресі з'явилися відомості про результати чистки партії і теперішній «вчищений» її склад. На підставі цих даних можемо уявити, з яким матеріалом доводиться мати діло сталіньським апаратчикам для того, щоб виконати те завдання, яке поставив їм всесоюзний диктатор. На 1 квітня 1930 року КПБУ числила 270.119 членів та кандидатів («Ком.» ч. 140 з 23. У), які згідно з регуляміном партійного з'їзду, ухваленим ЦК мають право до участі в виборах. Під час чистки виключено з партії 21.806 чоловік; механічно і добровольно вибуло з партії під час чистки 4.158; проте число комуністів з 1 липня — часу початку чистки — не тільки не зменшилося, але зросло на 54.621 чоловік; це означає, що на протязі року партія включила в свій склад понад 80 тисяч нових людей, яким дано тепер право рішати про долю партії і держави, бо кандидатам надано такі самі виборчі права, як і дійсним членам партії. Партія на третину змінила свій склад, поповнилась новим елементом, якому хоч тепер і надано право виборів на з'їзд, але в дійсні члени не переведено, елементом, якого дальша партійна і совітська кар'єра зв'язана з тим, чи потрапить він догодити партійному начальству. Що чистка партії в окремих партійних осередках в значній мірі спричинилася до зміни складу членів організації, про це говорять такі дані: в сільських партійних осередках відсоток доходить до 16,3, а партійні кари накладено на 17,1 відс. членів організації, отже партійні репресії в той чи инший спосіб зачепили цілу третину членів організації в окремих партійних організаціях, як у Конотопській і Куп'янській відсоток виключень доходить до 18 — 18,6 відс., відсоток комуністів, що дістали інші кари, доходить до 22, 4 і 22, 8 відс. по Ізюмській і Білоцерківській округах. Без всякого сумніву теперішня передз'ядовська кампанія, яка має привести Сталіна на з'їзді, стоїть в нерозривному логічному зв'язку з тою лінією, яка здійснювалася в партійній політиці на протязі року; й чистка партії і методи її поповнення — це лише етапи тої політики, яка має насамкінць ще раз ствердити непохитність і певність позицій союзного диктатора. Щоб осягти своїх цілей, Сталін спекулює на сіру партійну масу, яка виступить проти партійного начальства не зможе; серед тих 54.621 чол., які тепер влило до партії, 78,8 відс. робітників од варстату, 5,9 відс. сільсько-господарських робітників і наймитів і тільки 9,4 відс. селян, отже той елемент, якому боротися з апаратчиками не під силу при його культурному рівню і його партійному стажі. Сталін сподівається, що цей елемент дасть ще раз йому можливість закріпити його позиції. І він не

помилиться. Передз'їзовська кампанія, як судити по даним преси, проходить гладко. Резолюції з висловами довір'я ЦК скрізь приймаються одногослосно. Згадка про виступ инакомислящих дуже рідкі.

Не приходитьсь цьому дивуватися. Відносини в комуністичній партії вже давно набрали такого характеру, коли боротьба поглядів і думок обмежується партійними верхами і не те, що не ставиться на обговорення але навіть не подається до відома партійного демосу. Його роля і завдання більш ніж скромні: рядовий комуніст мусить голосувати за ті резолюції, які виробила і ухвалила партійна верхівка.

* * *

Характеристичною прикметою підготовки до українського партійного з'їзду є те, що на цей раз політбюро ЦК КПБУ не вважає потрібним підготувати які небудь свої резолюції. В «Комуністі» (ч. 140 з 23. У) опубліковано постанову Політбюро ЦК КПБУ, яка звучить так: ухвалити за тези до XI з'їзду КПБУ в питаннях про промисловість, про колективізацію і про роботу профспілок — опубліковані в пресі тези ЦК ВКПб. Що КПБУ являється одною з провінціальних організацій ВКП, яка була позбавлена всяких прав, це ми, розуміється, знали. Але до цього часу КПБУ вважала потрібним заховувати про людське око певний антураж, який би мав доказати, що вона уявляє з себе окрему партію. Раніше на українських партійних з'їздах уважалось потрібним приймати свої резолюції, хай уложені по тим вказівкам, які давала Москва, але все таки свої. Тепер цей антураж залишено. Українські комуністи будуть приймати і ухвалювати ті самі і змістом і формою резолюції два рази: один раз в Харькові і другий раз в Москві.

З тих резолюцій, які мають бути прийняті і КПБУ, і ВКПб особливо заслуговує нашої уваги проєкти резолюції про колективізацію. Простудювати тези цієї резолюції являється необхідним для кожного, хто плає якесь ілюзії, що зміна лінії ЦК, яка в зв'язку з відомими статтями Сталіна є щось більше, ніж тактичний хід. В тезах («Ком.» ч. 137 з 20. У) зазначається, що «не тільки теоретично доведена, а й перевірена на досвіді мільйонів людей можливість за диктатури пролетаріату безпосереднього переходу від відсталого маловидатного дрібного і найдрібнішого індивідуального селянського господарства до великого колективного високовидатного господарства», що «на основі колективізації, розвитку машино-тракторних станцій і організації радгоспів, партія зможе почати здійснювати гасло «наздогнати і випередити» капіталістичні країни світу не тільки що-до промисловости, де перевага великого господарства вже виявилася давно, ай у сільському господарстві». Виходячи з цих тез резолюція, як практичні домагання, висовує необхідність ґрунтовного перегляду п'ятирічного плану розвитку сільського господарства, виходячи з темпів колективізації, передбачених постановою ЦК від 5 січня — себ-то як раз в період найбільшого захоплення колективізації, необхідність збільшення кредитів для колгоспів удвоє проти 1930-31 р., себ-то до 1 міль. рублів. Особливий натиск резолюція робить на прискорення колективізації в дєрнових районах ССРСР, до яких відноситься само собою в першу чергу Україна. В цих районах, як впрочім і скрізь, політика ліквідації куркулів, як класи, має переводитися твердо і непохитно. Що-до селян, які не хотять йти до колгоспів, то для них в резолюції мається досить платонична згадка про те, що колективний рух мусить базуватися на добровільності і тактична вказівка для колгоспників про те, що, мовляв, їхній обов'язок полягає в тому, щоб не цькувати одноосібників, а надавати їм допомогу і всебічно залучити до колгоспів. Це — в той час, коли всі практичні заходи і вказівки, які дає резолюція, розраховані виключно на піддержку колгоспного руху. Розуміється, з цих платоничних згадок Сталін, коли ситуація на селі ускладниться, знову може зробити «нове запоморочення від успіхів» і доказувати, що партія ніколи не забувала про потреби індивідуального господарства. Але тим часом факт лишається

фактом: як теоретична установка, так і всі практичні висновки тез про колгоспний рух і піднесення сільського господарства мають на увазі лише дальший розвиток колективізації при повному занедбанні інтересів і потреб індивідуального господарства. Ті реверанси середнякам, які зробилися Сталіним перед весняною сівбою, тепер уже є непотрібними і зайвими.

* * *

Готуючи партійні з'їзди, Сталінська група не обмежується лише складанням теоретичних тез про перевагу колгоспу над індивідуальним господарством. Вона змагається довести цю перевагу шляхом річевих лекцій, які мають вказати куди і до чого може довести совітських працівників невизнання єдиносасенности принципів колективізації. В харківському суді почалася слуханням справа контр-революційної організації, що поставила собі за мету скерувати сільсько-господарську політику та практику совітської влади на шлях зміцнення і розвитку індивідуального міцного селянського господарства. Це є справа видатних агрономів і с.-г. спеціалістів що займали незадовго перед цим керуючі посади в совітському апараті. Між обинуваченими член колегії Наркомзему член комуністичної партії Резніков, член президії і керівник сільсько-господарської секції Укрдержплану проф. Маньківський, член правління Укрсельбанку проф. Кононенко, завідуючий статистичним підвідділом Укрсельбанку Абдул-Абдулевський, завідуючий фінансово-економічним бюро Укрсельбанку Дідусенко, старший інспектор агровідділу Наркомзему Коромін, старший інспектор МТС Наркомзему Сябро, завідувач підвідділу тваринництва Наркомзему Подольський, спеціалісти в тваринництві Уман і Йофе, помішник директора київської с.-г. станції Заславський і інші. Вина посаджених тепер на лаву совітських спеців полягає в тому, що вони, проводячи свою фахову роботу дбали передовсім про індивідуального селянського господаря; вплив цієї «шкідницької» організації спричинився до чималого зросту на Україні одрубних хуторських господарств; завдяки впливам цих «злочинців» — «контр-революції» добилася таких успіхів, що в 1923 році навіть український наркомзем схвалив резолюцію, що найкраща форма індивідуального землекористування — це одрубна або хуторська.

Тепер за всі ці страшні провини совітські фаховці опинилися на лаві підсудних.

Розуміється, при цих умовах агітації за перевагу колективістичного привиду в сільському господарстві перемога Сталіна на партійному з'їзді є забезпечена. Але чи врятують його владу перемоги, які осягаються такими засобами?

В. С.

3 міжнароднього життя.

— В Іспанії. — В Румунії.

Встановити диктатуру иноді легше, ніж зліквідувати її, — цю правду доводить зара іспанське громадянство на своїх плечах.

Як відомо, р. 1923, в цій країні з'яв до своїх рук необмежену владу ген. Примо де Ривера і продиктаторствував до початку поточного року, коли примушений був піти до демісії, бо не хотіли його більше мати ні населення, ні військо, ні сам король, що до того ставився до його чинности начеб-то сприяливо. Одмовившись од диктатури, Примо де Ривера, покинув Іспанію, оселився у Парижі, але прожив там дуже недовго, бо застаріла хвороба скоро згла його зовсім з цього світу. Померлого диктатора з пишню помпою поховали в Мадриді, ім'я його одійшло до історії, а круто заварену ним державну кашу довелося споживати його наступнику на чолі влади, ен. Беренгуеру.

Свого часу, на цьому місці, наведено було характеристику режиму ген. Примо де Ривера. Небійчик не був суворою, невмодною чи простолінійною людиною. Диктатор з нього був особливий — м'який та ла-

гідний; крови, тюрми і жорстоких репресій він не любив, уникаючи їх по можливості до кінця — навіть з революціонерами та бунтівниками поводився людяно, а часто й як справедливий джентельмен. Працездатність його була вища за всяку похвалу, доброї волі було понад міру, здібностей також не бракувало, але потрібної освіти він не мав, ширшого знання не набув, на державних справах не розумівся, фінансами хотів командувати так, як к мандують ескадром, а до того ще — не мав сенсу національного й гадав, що каталонці чи баски — те саме, що ка тильці й арагонці: всі вони — іспанці і нема чого розводити якісь то там областні чи національні змагання.

Тому баланс режиму Примо де Ривера був дуже скл дний, ні в чому не подібний до балансу інших диктаторів, що тримались у влади стільки часу, як і він. Року 1923 застав диктатор в Іспанії воєнну небезпеку — повстання в Мароко — він ліквідував його в почесній для батьківщини спосіб, застав також неупорядковану, здеморалізовану армію, про яку говорили чужинці сміючись, що в ній більше офіцерів ніж солдат, — він реорганізував її, встановивши певний лад і дисципліну, але не надовго, — поки тяглася ота мароканська війна. Загрожував Іспанії комунізм, бо за часів світової війни швидким темпом розвинулась в Іспанії ріжноманітна велика індустрія, а робітництво зоставалось соціально незабезпеченим, законодатно неохороненим, — диктатор встановив восьмигодинний працвоний день, організував соціально ліберальне законодавство, і т. и. Тим він перетяв дорогу большевицьким змаганням, але робітників на свій бік не притяг, — воно пішло за його противниками — соціалістами та радикалами. Провінційальні іспанські суди носили на собі всі сліди заодсталих феодальних порядків; феодальні звичаї панували й у взаємовідпосинах на селі. Оскільки можливо, в короткий час, Примо де Ривера злагодив справу й у цій площині, але село за диктатором не пішло, бо взагалі іспанське селянство мало цікавиться ще й досі справами державного порядку. Іспанська політика до нашого часу вся і без останку з'осереджувалась по великих містах, — і от якраз з нею-то й зовсім був безрадний покійний диктатор.

Колись світова могутня держава, що в її межах, як хвалився один з її монархів, не заходило сонце, Іспанія, як то всім відомо, дуже скоро підупала й перейшла на становище другорядного в світі й у Європі королівства. Причиною того був заодсталий абсолютизм її монархів, тяжка опіка інквізиції над населенням, ріжноманітність відокремлених провінцій та національностей цієї держави. І Іспанія тому не могла йти нога в ногу з іншими країнами, дорогою нормального поступового розвитку інтелектуальної, економічної та політичної культури, — коли для того в Європі настали відповідні часи. На зверх — конституційна і парламентарна, а навіть і демократична держава, Іспанія, майже ціле ХІХ с. оліття прожила в хроничних розрухах і пронуціаменто, в династичних та палачових переворотах. Була ця держава певний час навіть республікою, а в тім у цілій Європі не було, мабуть нема ще й зараз, такої малограмотної території, як Пірнейський півострів.

Диктатура Примо де Ривера й була викликана вказаним неупорядкованим становищем держави. Бо-ж політичне безладдя й суперечност. з особливою силою виявилися в І панії після світової війни, коли країна збогатіла, витворила індустрію і робітничу верству, поставила на ноги ноги мійську інтелігенцію, що стала просякати й до села, коли нарешті повстали і виразні національно-сепаратистичні рухи, і найбільший між ними - каталонський, що охопив цілу велику провінцію, саму люду і культуру, пайбагатшу в цілій державі. Парламент і політичні партії не могли всьому тому дати ради, бо були вони розкладені й здеморалізовані: в даних часів й охоти до внутрішньої реорганізації не виявляли.

Не дав тому ради і диктатор. Він розпустив парламент і за сім літ свого урядовання розпоротив тарі партійні організації, але на їх місце не поставив нічого. Нанодобляючи Мусоліні, він організував персональну

диктаторську партію та скликав був дорадну представну установу, але з того нічого не вийшло. Фашизм — рослина чисто італійська, і марно нерозважні люде змагаються пересадити її до чужих їй національних ґрунтів; крім того треба було-б ще бути тим, чим єсть Мусоліні, а іспанський диктатор мало в чому був подібний до свого італійського товариша. Чужі політичні установи не привились, власних не сила була виворити; за останні часи режиму Примо де Ривера державні віжки в його руках хилитались, як клоччя, а кінець диктатури поставив І панію перед фактом небезпечного внутрішнього революційного квасу. Розрухи й непокої вставали й виявлялись у багатьох верствах іспанського населення; хвилювались студенти, робітники, мійська інтелігенція, армія, флота, розрухи перекидались на село і на провінції, настроєні націоналістично. Тому Примо де Ривера став на бік, а для вирішення кризи поставлено було ген. Беренґуера.

Новий голова іспанської влади, після певного вагання, рішучо одійшов од диктаторських методів свого попередника. Він поставив ясну і точну мету: відтворити в Іспанії старий конституційно-парламентарний лад, впливши до нього новий європейський дух, відповідний часу та обставинам. Ген. Беренґуер анулював усі псевдо-фашистські установи, встановлені за останніх сім років, проголосив політичну амністію, повернув на батьківщину політичних емігрантів, відтворив у країні волю слова, зборів і друку, розпочав пересправи з каталонськими націоналістами і нарешті — налагодив роботу по скликанню іспанського парламенту, що мав бути обраний десь на початках року 1931, після того, як будуть складені нові виборні списки, які за сім літ остаточно устаріли.

Тим часом в Іспанії кипить, як у казані над горячим вогнем. Мітинги, процесії, сходини більш і менші впливових людей, організація політичних угруповань; з'явилися нові великі органи, посипались на ринок сотки нових книжок історичного і політичного змісту, — особливо багато часових брошур. Наочно можна спостерігати, як вийшли назавень живі сили країни, прибиті довгим лихоліттям, як розцвітають вони на вільному повітрі, вкриваються рясним листом, як формується й виправляється так довго подавлена політична опінія.

Вигляд в Іспанії зараз такий, як то було перші два-три місяці р. 1917 в колишній Росії, коли її населення поки-що, так мовити, святкувало ще таку велику та несподівану подію, як занепад старої деспотії. Ріжниця однак, по-перше, в тому, що Альфонс XIII — розважливий політик і сам іде начеб-то назустріч отим настроям, а, по-друге, ген. Беренґуер ні в чому не подібний до словутнього Керенського, бо, будь-що-будь, тримає у своїх руках контроль над рухами в країні, злагоджуючи тертя, припиняючи ексцеси та додержуючись певних меж поліційного і громадського порядку. На мітинги він не їздить, промовами не впивається, а де треба, — вживає й війська, що не розклатося в його руках, як колись в руках російського «уговорителя».

А в тім, з певністю не можна ще зараз сказати, як розвинуться далі події в Іспанії. Дві головні течії вийшли там сьогодні на поверх життя, обидві в площині політичної демократії: республіканська і монархична. Як це не дивно, за першою стоять найбільше люде з колишніх консервативних угруповань, а за другою — ліберали. Перші проголошують гасло «консервативної республіки», другі — «ліберальної монархії». По суті ріжниця між ними дуже мало і зговоритись їм було б не трудно, але поділяє їх віра чи зневірра до сучасного носителя королевського принципу, симпатія чи несимпатія до особи, а не до принципу. Така постановка справи пророчить на майбутнє можливість ріжного роду комплікацій, які передбачати неможливо, бо йдуть вони по лінії емоцій та почуття, а не точних ознак політичних принципів.

Це великий мінус і небезпека для іспанських державних справ. Але цілий перебіг подій має і свої плюсові сторони. Вони такі: по-перше — начеб-то повна відсутність комуністичних впливів, — принаймні на сьо-

годня, а по-друге — намічене сприятливе вирішення болючого для Іспанії національного питання — каталонського, на зустріч якому зрау і не вагаючись пішли — і король і Беренгуер. Ці сприятливі моменти можуть заграти благодатну роллю в часи революційних бурь. Вони злягодять розмах громадських та політичних хвиль, ставши на перешкоді так званому поглибленню класового протиріччя, що логічно завше веде до ще більше відомої перманентної революції, яка мабуть таки нормально тягне за собою загибель чи розвал цілої держави. Як здається, Іспанія цієї долі уникне, хоч це мабуть і станеться ціною рішучої зміни цілої державної структури цієї країни.

* * *

У Румунії сталася зміна на королівському троні: місце малого Михайла 1-го заступив його батько Кароль II. Преса зве це державним переворотом, але для цього випадку треба було б винайти якийсь інший термін; властиво цілу подію треба було б назвати просто — відтворенням Кароля II в його родинних та династичних правах, яких він був позбавлений актом в січні 1926 року. До того акту спричинилися тодішні обставини, головним чином персонально-родинного порядку, що до них нема чого повертатися сьогодні, бо вони минули й одійшли в непам'ять. Одійшла в минуле й партійна гра, що зв'язана була з тим актом. Всемогутня колись партія покійного Івана Братіану, яка перевела цілу справу того акту, підупала до решти в своїй політичній силі, бо має у парламенті лише якихось двадцять депутатів. Зостаються зараз у площині уваги лише можливі внутрішні політичні та міжнародні наслідки цієї події.

Самий факт зміни королів стався цілком просто, бо наявно був дуже підготований. Принц Кароль з французького аеродрому прилетів до Румунії літаком; його привітала ціла влада, цивільна й військова, й ціле населення. Акт року 1926 було урочисто анульовано і національні збори (спільне засідання парламенту й вищої палати) проголосило принца Кароля одногласно (проти одного якогось голоса) королем, а його сина Михайла — наслідником. Новий король склав присягу і після певних пересправ з політиками покликав до влади те саме міністерство з селянським лідером Маніу на чолі, що правило Румунією й до його повороту на батьківщину.

Необхідно зауважити, що за нового короля голосували не тільки румунські партії (крім частини лібералів, які були відсутні), але й усі національні групи, в тому числі й українські. У цьому факті можна вбачати вказівки на певний напрям внутрішньої політики Кароля II, але про це буде ще час говорити.

Що до можливих напрямків міжнародної політики нового короля то про це циркулюють лише різні чутки, які поки-що треба реєструвати з належною резервою. Усі ті чутки в первооснові своїй мають небезпеку, як висловлює «Le Matin», «секретних і наявних планів» большевиків, спрямованих на Бесарабію. Новий король наче б то реально відчуває велику загрозу тієї небезпеки й має шукати, чи вже вишукав собі нових союзників для можливої боротьби з Москвою, чи сьогоднішньою чи завтрашньою.

На одного такого союзника вказує «Daily Herald»; це — Угорщина, що ніби згодна навіть вступити до персональної унії з румунським королівством; лівію цю ведуть наче б то могутні — румунська та угорська селянські партії.

Інших союзників вказує «Stampa», а також «Berliner Tageblatt». Ці газети говорять про можливість виходу Румунії з так званої М а л о і А н т а н т и, бо ні Югославія ні Чехословаччина не зможуть і не схочуть допомогти їй у боротьбі з «великою магушкою». Замість того вона може знайти необхідну їй допомогу в Польщі та Італії, що мають поважні причини непокоїтися за долю Румунії в її можливій боротьбі з Москвою.

Якій правді відповідають вказані чутки, на сьогодні ще розібратися не можливо; можна лише констатувати, що вони б'ють по самих болючих струнках політичного становища в середній Європі та на її сході.

Observer.

12-ті роковини проголошення самостійности Азербейджану.

28 травня Делегація Азербейджанської республіки в Парижі святкувала 12 роковини проголошення незалежності Азербейджану (1918-1930). Святкування відбулося в Cercle d'Iéna, де було впоряджено спіданок, на якому були запрошені представники кавказьких республік, України та Туркестана а також представники комітету «France-Orient», французькі приятелі та ин. Делегація Азербейджану була в повному складі. Голова делегації п. Алі Мардан Бек Топчибаші за десертом виголосив промову, на яку одізувалися присутні чужинці, що одмітили необхідність тісного єднання їхніх народів.

Наводимо текст промови голови Азербейджанської делегації:

«Панове,

Зібралися ми тут, за цим невеликим столом, в інтимному колі, щоби одсвяткувати дванадцятю річницю проголошення незалежності Азербейджанської республіки.

Вже пройшло дванадцять років з тої пам'ятної дати, коли народ азері в повній свідомості своїх обов'язків і своєї відповідальности, одділився від Росії, хотючи збудувати свою власну хату. Все йшло до того, що наш народ вив'яжеться із цього завдання в спосіб гідний свого минулого зорганізує своє соціяльне життя згідно з своєю політичною зрілостью. Отже вибравши форму уряду, яка в наші часи в культурних країнах одповідає найбільше вимогам мас та найсвятішим принципам вільного життя — форму демократичної республіки, — наш нарід взявся за працю консолідації державних підвалин. Щоби доповити свою працю, вислав він спеціальну місію до Мирової конференції, аби дістати визнання незалежного життя, і те підбадьорення, що йому дано було 12 січня 1920 року Найвишою Радою Союзних Держав, одкривало перед нашим народом широке поле політичної емансипації та економічного й соціяльного розвитку, тим більше, що природа вже нагородила нашу землю тими елементами, що були допомогли б у великій мірі цьому розвитку.

Але Ви, панове, знаєте, що сталося потім. Молодий державний організм наш зломлено було ураганом, що налетів з півночі, і в той час, як наші делегати працювали за кордоном, аби здобути цілковите визнання проголошеної незалежности, наш народ попав у чужинецьке ярмо. Події, що після того наступили, показали, що народ азері, раз вирішивши про свою долю, не захотів одмовлятися від тої волі, яку здобув ціною тяжких жертв.

57 повстань збройних, які оросили кров'ю наш рідний край на протязі менше, як 4 роки, — ось найвище зусилля нашого маленького народу. Виснажений в цій нерівній боротьбі, народ азері з 1924 року переносить тяжку окупацію, не маючи засобів до боротьби, але не губить надії на шкоре визволення. І от зараз, після п'ятилітньої передишки, він знову береться за зброю. Бо ображено його почуття релігійні, бо вжито чужинецькими правителями таких заходів, що стрімлять змінити форму соціяльного життя нашого народу і одночасно його етнічні і моральні засади.

На жаль, європейська преса подає про ці криваві події тільки думко скупі відомості, але ми знаємо з інших джерел — і хвиля біженців, що лишила сусідні зони Персії та Туреччини, говорить сама за себе, — іні жертви нові несе наш народ і які героїчні вчинки одбуваються непоміченими світовою пресою, а скільки відомих імен залишаються невідомими для історії.

Але що є втішного в цих трагічних подіях, це почуття солідарности, яке виявляють на місці народи поневоленого Кавказу. Селянин вірменський

ський, чи грузинський, чи північно-горський, в залежності від області, ділає в згоді з селянином азері в його боротьбі проти спільного ворога.

Ми вітаємо ці вияви солідарності, що приведуть завтра до здійснення нашого гарячого бажання: Союзу народів Кавказу. Надійсмя, що цей день прийде скоро.

В очікуванню, наше це зібрання, де представники Азербейджану знаходяться поруч з представниками Вірменії, Північного Кавказу та Грузії, дає нам велике задоволення і певність в цьому союзі, якого всі друзі Кавказу чекають з великим зацікавленням.

В імені Азербейджанської делегації вітаю і дякую цих друзів за те, що вони з нами і в наших radoшах і нашому горі.

Рівно ж вітаю представників союзних країн України і Туркестану, що борються поруч з нами проти того ж ворога.

Але не тільки з'єднані народи Кавказу, України і Туркестану є тут присутні. Ми бачимо тут, як завжди, наших приятелів французьких з комітету «France-Orient». Вірні шляхетним традиціям, що характеризують їхню велику країну, наші приятелі, ставши на бік поневолених проти окупантів, вони переслідують свою мету, беручи на увагу тільки почуття приязни і також — дозволю собі сказати — політичну передбачливість, що її дійсність доведе тільки майбутнє. Вітаю їх і висловлюю їм почуття нашої глибокої подяки, гадаючи, що вона є не тільки серед азербейджанців.

Підіймаю цей келих за процвітання цієї гарної країни, що стала для нас другою батьківщиною. Хай живе Франція! Хай живуть незалежні народи України, Кавказу, Туркестану! Хай живе Азербейджан!»

Промова голови Азербейджанської Делегації була покрита гучними оплесками, і потім всі чужинецькі представники взяли слово, аби подякувати йому за гостинність та висловлювали найкращі побажання народу азері.

С-к

Справа терору на Україні на міжнародньому тереві.

В Женеві 5-9 червня відбулися річні збори Унії Товариств для Ліги Націй. На пропозицію української делегації, Асамблея одногolosно ухвалила резолюцію протесту проти червоного терору на Україні. Таким чином вперше пролунав на ширшому міжнародньому форумі протест проти нелюдського режиму на Україні.

Про цю подію в нашому життє, як і про інші справи, що торкаються України і які були порушені цього разу в Женеві, подамо докладні інформації в наступному числі.

Пам'яті Михайла Дрогоманова.

В Женеві 13 червня урочисто відкрито було пам'ятну дошку на будинку, де від 1881 до 1889 року жив Михайло Драгоманів.

З огляду на технічні причини, ширший допис про це буде уміщено в наступному числі «Тризуба».

Хроніка.

3 Великої України.

— Клуб літературки в Києві. В Києві відкрито 17 травня клуб будинок літератури («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— «Проти-єфремовський» збірник. Шевченківський інститут видає спеціальний збірник (ніби науковий) присвячений боротьбі з «єфремовськими» концепціями в літературознавстві. Збірник складастся з приблизно 20 статтів, які присвячено аналізу окремих творів акад. Єфремова про різних письменників та про різні явища в літературі й літературному житті. Є також статті про Єфремова — публіциста, критика, історика літератури і т. д. з комуністичного погляду («Ком.» ч. 130 з 13. У).

— До повернення Московю культурних та музейних цінностей награвованих на Україні. Представники від сов. України до комісії, яка має перевести цю справу, уже вивчили збірки московських музеїв. Після цього вивчення представники сов. України поповнили попередній список предметів, які мусять бути поверненими на Україну. До цього списку включено запорізькі стяги, археологічні збірки та твори українських художників XVIII-XIX ст. («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— Світський конкурс на літературні твори. Щоб стимулювати розвиток совітської української літератури управа мистецтв Наркомосвіти УССР оголосила літературний конкурс на такі теми: 1. Соціалістичне будівництво України або інших сов.

республік, 2. Побут робітництва або колективізованого селянства на тлі виробництва, 3. Партийді, комсомольці на виробництві і в побуті, 4. Совітська інтелігенція на сучасному етапі соціалістичної реконструкції, 5. Класова боротьба на селі або у місті в зв'язку з посиленням темпом соціалістичної реконструкції, 6. Життя совітського юнацтва або дітей, 7. Класова боротьба пролетаріату в капіталістичних країнах, 8. Революційна боротьба на Україні до жовтня або громадянська війна, 9. Життя й побут червоної армії. Премії визначено від 3.000 до 500 карб. («Пр. Пр.» ч. 109 з 14. У).

— Вечір «німецької техніки». В Харькові відбувся 23 травня вечір «німецької техніки», улаштований індустріальною секцією Всеукраїнського Товариства культурного зв'язку з закордоном спільно з совітсько-німецьким товариством «Культура й техніка». На цьому вечері німецький професор Май прочитав доповідь на тему «Раціоналізація житлового будівництва». («Ком.» ч. 129 з 12. У).

— Новий німецький район на Україні. У Пулинському районі на Волині утворюється новий німецький район, який складатиметься з 33 сільських рад. Житомирський окружний виконком почав уже відповідні практичні заходи («Ком.» ч. 128 з 11. У).

— Представники чужих держав в ССР — в Києві. Фінляндський та естонський посли до ССР відвідали Київ, де на протязі двох днів знайомилися з українською культурою та українськими пам'я-

лтками ми тецтва та історії («Пр. Пр.» ч. 114 з 20. У).

— Американські інженери на Україні. При уло 25 американських інженерів для роботи на Сталинградському тракторному заводі. Більшість з цих інженерів раніше працювали у Форда («Пр. Пр.» ч. 113 з 18. У).

— Весіння сівба. На 15 травня на Україні план ярових засівів було виконано на 89 відс. («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— Засіяти на Україні ще треба 2.700.000 гектарів («Ком.» ч. 134 з 17. У).

— Зрив весняної ловби. За перші десять днів травня виявилось, що совітський план весняної ловби не може бути виконаний. Недодано уже 70.000 центнерів риби. Такий неспух пояснюється тим, що більшовики не змогли збитим в совітську організацію рибалкам постачати необхідні продукти й знаряддя, чому в Одесі, напр., на 12 рибальських пунктах з 81 рибалок на лови виїздить тільки всього 43. Заробітню платню рибалки одержують також нерегулярно («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— Дніпрельстан. План бетонування греблі виконано на 10 травня тільки на 39 відс., а на греблі лівого берега становище ще гірше — там зложено бетону тільки на 35 відс. проти плану. Ще гірше справа стоїть одначе на шлюзах, там бетонні роботи виконано тільки на 10,7 відс. Працю організовано погано, технічного догляду на вечірній та ночній змінах нема, машини не використовуються повністю («Ком.» ч. 131 з 14. У).

— Роботи на Дніпрельстані у великій мірі затримуються завдяки постійній зміні планів. Деякі деталі в своїх розмірах міняються до шости раз, при чому, коли вони уже зроблені, переробка їх затримує дальшу роботу. Остання зміна розмірів копані першої голови греблі затримала бетонування на 15 днів.

— До Кічкасу прибули чеські інженери та робітники для збі-

рання мосту. Деякі дрібні частини для цього мосту мусли додати і зібрати до приїзду чехів самі більшовики. Але цього не зроблено і чехи прийнялися спочатку за цю підготовчу роботу. Термін закінчення будови мосту, який було визначено на 1932 рік, цим затримається. («Ком.» ч. 129 з 12. У).

— Українізація. 15 травня до Луганського приїхала група наукових співробітників інституту Тараса Шевченка, зложена з 10 чол., на чолі з заступником директора інститута Пеличенком для зачитання лекцій про українську культуру і літературу на місцевих підприємствах та по клубах («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— Прикрита русифікація. На Україні ціле літо по багатьох містах відбуватимуться виступи аж семи російських театрів, які присилаються з Москви та Ленінграду. В Харькові уже дає вистави московський театр сатири в повному складі. Наприкінці травня мав приїхати з Ленінграду театр читця. В червні почне свої виступи московський драматичний балет. Зараз уже дає вистави московська буфонада в Макіївці, Запоріжжю, Миколаїві.

В червні місяці в Харькові розпочне вистави московський театр МГСПС у повному складі і пізніше переїде до Запоріжжя, Дніпропетровського та Одеси.

В Харькові гастролюватиме також 1-ий московський художній академічний театр, а московська опера ім. Станіславського гастролюватиме в Києві, Дніпропетровському та Одесі. («Ком.» ч. 135 з 18. У).

— Зріст венеричних хвороб. За останні два роки надзвичайно зросли на Україні венеричні хвороби. В одному Києві за останній рік захворювання на сифіліс збільшилися проти року попереднього на 200 відс. Медичні установи не можуть відповідно обслужити усіх хворих; в Києві по шпиталях ліжок для сифілітиків, які мусять

лежати, є у вісім разів менше проти потреби і хворі не будучи ізольованими поширюють хворобу далі («Пр. Пр.» ч. 112 з 17. У).

— **З совітського побуту.** На вузловій залізничній станції Валулки в будинку для відпочинку поїздних бригад, скупчується часом до 100 чоловік. Відпочити одначе між службовими годинами ці люде не можуть, бо помешкання брудне і тісне, ліжка поламани, замість матраців — дошки, ковдри та подушки брудні. Немає також ідальні («Ком.» ч. 134 з 17. У).

З життя укр. еміграції

У Франції.

— **Пам'яті сотника Твердохліба.** В сороковий день смерті сотника Твердохліба, 25 травня, засобами запоріжців, в Укр. Православній Церкві було відправлено панахиду в Парижі.

— **Оден - ле - Тіш.** 18 травня с. р. заходами Управи Української Громади — Українське Драматичне Товариство в Омекурі дало виставу п'єси В. Винниченка «Між двох сил». Вистава відбулася в салі заводського театру.

— 25 травня в клубі місцевої Громади відбулася жалібна академія в пам'ять світлої пам'яті С. Петлюри, у якій прийняли участь члени Громади, Драматичного Гуртка й хору при Громаді та члени філії Т-ва б. Вояків Армії УНР.

— **Шалет.** В суботу 17 травня ініціативною групою молоді в Громаді влаштовано було вечірку з благодійною метою на користь незаможних учнів Української гімназії в Чехії. Вечірка добре пройшла. Зібрано чистого прибутку 312 фр. 90 с. Гроші надіслано по призначенню. Подяка велика всім, хто вніс свою лепту на таке необхідне пекуче діло та ініціаторам за їхній труд.

— В неділю 18 травня в Громаді відбулися чергові загальні збори. Обрано делегатів на 7-ий з'їзд Укр. Емігр. Організацій у Франції. В біжучих справах розрішено кілька питань чисто організаційного характеру.

— В неділю 25 травня в 4 річницю трагічної смерті Симона Петлюри, Голови Директорії, Головного Отамана Військ УНР, Управою Громади було влаштовано урочисту академію. Біля 11 годин ранку зібралось все громадянство і їхні родини. В правім покуті на чільному місці — портрет покійного, оздоблений ружниками, прапором, в зелені та в живих квітах. Надходять діти з квітами. Вклоняються перед портретом, ставлять і свої квіти. У всіх обличчя в задумі, сумні. В залі панує тиша, побожність. Академія розпочалася вступним словом Голови Управи п. Пашина, який під кінець промови закликає присутніх мовчанкою вшанувати пам'ять великого цебійчика. Всі встають струнко. Після віддачі пошани, секретарь Управи п. Левицький виголошує реферат «Державний провід Симона Петлюри». Пізніше промовляють п. п. Микола Татаруля, Шаповал, Хоменко, Бацуца, Вержбицький, Лечук і Сергій Татаруля. Недавні минулі образи, гіркі і славні події, рідні красиви дорогої батьківщини. Скрізь і всюди світла велитенська постать Симона Петлюри. Вигнання. Париж. Трагічна дата 25 травня. Знову промовляє Голова Управи п. Пашин, закликаючи слідувати заповідям покійного, пам'ять якого й його чинів носити будемо в своєму серцю, передаючи наступним поколінням. Хор гармонійно співає «Вічну пам'ять». Всі встають на коліна. На очах сльози. На закінчення тим же хором виконується пісня сумної мелодії «Чуєш, брате мій».

Під час Академії переведено шкільною молоддю збірку на монумент-бібліотеку імені Симона Петлюри в Парижі.

— **Ліон.** 18 травня відбулися перевибори Ради Громади.

Загальні збори Громади не прийняли демісії Голови Громади п. Горбатенка, не дивлячися на те, що він енергійно настоював про звільнення його від об'язків Голови Громади, посилаючися на перевтомленість. В спосіб таємного голосування п. Горбатенко одностайно був переобраний на Голову Громади. На скарбника обрано п. Тарана і на секретаря перебрано п. Бойко.

— День 25 травня в Ліоні відмічено було урочистою панахидою в грецькій церкві, на якій була присутня вся українська колонія м. Ліону. Грецький священник правив жалібну службу в супроводі українського хору під орудою п. Багинського. Після панахиди в церкві відбулася урочиста академія улаштована Громадою м. Ліона. Вона складалася з промов членів Ради Громади, з декламацій і загального співу патріотичних пісень. На академії було постановлено вислати привітання Голові Уряду УНР. Під час академії зібрано чималу суму на Бібліотеку С. Петлюри. Відразу ж по академії відбувся реферат заступника Голови Союзу п. Косенка на тему «Справа організації української національної перемоги». Реферат тривав приблизно $\frac{3}{4}$ години і детально торкався великої ролі особи, її виховання і чину в досягненню нацією завершення свого буття. Реферат викликав деякі цікаві запитання, на які докладчик охоче відповідав.

Одночасно з академією улаштованою Громадою, філія т-ва б. вояків Армії УНР у Ліоні улаштувала своє військово зібрання, на яке було також запрошено представника Генеральної Ради Союзу, що мав нагоду там виголосити промову, відповідну моменту. Крім цього промовляли полк. Чміль та п. Гуля.

У вечері Громада улаштувала загально-громадський обід, що пройшов в товариській безіді і обміні думками з приводу подій дня і громадських завдань.

— Крім цього представник Ге-

неральної Ради мав ще нараду з Радами усіх тамтешніх організацій в справі покращення їхньої організаційної роботи. Народа ця закінчилася підписанням протоколу, зміст якого зводиться до точного розмежування функцій і роботи організацій.

— Між иншими по дорозі до Ліону представник Генеральної Ради побував у Дижоні, де є українська «Просвіта», що не є членом Союзу, а лише фактично з ним співробітничав.

— Хорим вояким армії УНР. На залик ген. хор. О. Удовиченка («Гризуб» ч. 16-17) надійшли дальші пожертви на хорих б. вояків армії УНР: від пані О. Петлюра — 50 фр., п. Б. Лотоцького — 10 фр., п. Вацуци — 5 фр., ген. Масальського (з Німеччини) — 30 фр., п. О. Козачка — 5 фр., пані Л. Оллященко — 100 фр., всього поступило 261 фр.

— Життя в Дижоні (допис). Жила наша Просвіта своїм спокійним життям, об'єднувала цілу колонію, не роблячи різниці між заробітчанами і емігрантами, але, як то водиться часто, завівся у нас свій внутрішній ворог, що вирішив розпочати загальну роботу нашу зруйнувати і звести на нівець. Ворог цей птиця невелика — бувший член «Сугуфу» в Кнютанжі, на прізвище Кравець. Видко давно йому кортіло зробити свою заповідану ще більшовиками роботу, але сам був не здатний; отож, за відсутністю «Сугуфа», вдався за поміччу до славнозвісного ген. М. Шаповала. Виписав його до Дижону і 8-го червня тут відбулася «лекція» цього останнього на тему «Укр. еміграція, діяльність і завдання її».

Лекція ця звелася до лайки Уряду УНР, окремих його членів і до безпідставних обвинувачень усіх і вихвалювання самого себе. Частина членів нашої колонії, проти бруду, який лив промовець, протестувала, але не бажаючи справу доводити до скандалу і бачучи, що у п. Шаповала совість зашкорубіла, збори покинула. Лишився він з 11 ду-

шами, яких очевидно і буде баламутити далі аж поки не наразить на всякі неприємності, як то було в інших місяцях.

В результаті перебування п. Шаповала в Діжоні заснувалася його філія, до якої і перейшла частина членів «Просвіти». Не обійшлося і без матеріальної шкоди; перейшовши, члени занесли з собою частину книжок «Просвіти», які вона вивозила в Шалеті. Доведеться вживати сильних заходів, щоб ці книжки повернути.

Описуючи оце все, ми запитуємо себе, коли ж нарешті українська еміграція у Франції припинить працю п. Шаповала, який і назву важко підшукати, така вона гідка та шкідлива.

Коли нарешті ця людина, яка не гербує ні «Последними Новостями», ні сугуфовцями, нічим і ніким, для того щоб розкласти українську єдність, одержить заслужену нагороду?

В Польщі

— Львів. 24 травня в домі п. Т-ва Українських Емігрантів при вул. Руській, 3 у Львові відбулося урочисте засідання Управи Т-ва під проводом проф. Могалевського, котрий виголосив реферат про діяльність вождя української нації Головного Отамана Симона Петлюри, що чотири роки тому назад загинув від руки большевицького бандита. По закінченню дуже гарного змістом реферата, присутні вшанували великого борця за волю і державність соборної України вставанням.

Опріч членів Т-ва на зібранню були: 6 членів українського парламенту, державні урядовці, старшини, письменники і політичні діячі з часів визвольних змагань українського народу, котрі виголосили свої спогади, стисло зв'язані з великими політичними подіями і державно-творчою працею Головного Отамана С. Петлюри, а рівно ж переповіли свої особисті зустрічі і розмови з ним і проте велике враження, яке він робив на них і все оточення.

Чаруюче враження зробило на присутніх оповідання радника Петренка, д-ра сотн. Гонти і д-ра Дудка, які так змістовно намалювали спогади з часів боротьби і різні зустрічі та розмови з Головним Отаманом Петлюрою, що кожний з присутніх хотів би почути ще і ще. Подібні спогади продовжувалися і далі, коли б не перервав голова зборів п. Могалевський з приводу пізнього часу ночі, рівночасно запропонувавши перевести збірку між присутніми на бібліотеку імені С. Петлюри в Парижі.

Президія Комітету започаткувала збірку даткою в 25 зл. від Т-ва, а присутні і члени Т-ва зложили свої лепти. Між иншим фотограф п. Янушевич зараз же пожертвував 95 книжок з власної бібліотеки і звернувся з гарячим закликом до решти зібраних, а також просив присутніх всі спомини з часів визвольної боротьби докладно записувати, що послужить з бігом часу цінним матеріалом для історії України.

Академія, присвячена Головному Отаманові Петлюрі, зробила на присутніх глибоке враження. Ініціаторам складається шире українське — спасибі.

— Холм. 25 травня в місцевій Іоанно-Богословській церкві відбулася урочиста панахида по бл. пам'яті Головному Отаманові Симоні Петлюрі, яку влаштовано заходами місцевого відділу УЦК і на якій присутні були всі члени місцевого відділу УЦК, Союзу Українок-Емігранток в Польщі та багато мешканців м. Холма і його околиць. Панахиду правив п. от. Ігор Кікесь і от. дякон А. Корольчук. Церковним хором керував п. П. Куриленко. Відправа і спів були в українській мові.

Після панахиди, в «Хаті Емігранта» керівником Відділу п. Рожанком був прочитаний реферат, присвячений 4-й річниці смерті Головного Отамана, після якого присутні проспівали національний гімн. О 4-й год. відбувся спільний обід колонії,

на який було запрошено і багато гостей.

При місцевому відділі УЦК за-сновано драматичний гурток, який вже виступав з двома виставами в околицях Холма.

— День Симона Петлюри в Ковлі. Світлу пам'ять Голови Директорії, Головного Отамана УНР С. Петлюри ковельське українське громадянство вшанувало в цьому році урочистою панахидою і жалібною академією. По технічним лише причинам день цей замість 25. У. було перенесено на 1 червня.

Службу Богу й панахиду заходами Управи відділу УЦК відправлено в укр. св. Благовіщенській церкві. Перед панахидою настоятель парафії п. о. Іван Губа виголосив змістовну патріотичну і глибоку промову, присвячену згадці про Великого Страдника за Україну — Симона Петлюру. І промова п. отця, і урочистість відправи панахиди, і спів хору, під проводом Д. Куліша, впливали на присутніх переповненої церкви, заліваючи у кожного незгладимі враження.

О 8 год. увечері в салі Т-ва «Основа» уряджено жалібну академію. На підвищенні сцени приміщений був великий портрет С. Петлюри, обвинений вінком з дубового галуззя та білими вкрапленнями в нього трояндами. Поверх портрету, на тлі малинової китайки яскраво виднівся золотий тризуб; знизу — жалібною кольору стрічка та живі квіти, а з правого — похилений великий жовтоблакитний прапор.

Саля Т-ва була переповнена. Академію відкрив п. П. Доманицький — заст. голови Управи Відділу УЦК, запрошуючи до почесної президії проф. Г. Стаднюка, д-ра М. Пирогова, п. о. Івана Губу і дирек. Ф. Сумневича. На пропозицію П. Доманицького світлу пам'ять небіжчика було вшановано вставанням.

Реферат на тему «Симон Петлюра» виголосив секретарь Управи відділу п. Ол. Калюжний. Далі слідували декламації. Пан-

на Н. Зваричівна з патосом і захопленням продекламувала вірш Н. Лівницької «Остання жертва»; Пирогівна Орися — вірш Коваленка «Борцям» і маленька 5-тилітня дівчина Рибко продекламувала уривок з Т. Шевченка «Чи ми ще зйдемося знову». Рясні оплеси присутніх були винагородою й подякою за декламації.

Відспіванням «Заповіту» закінчено академію.

— З життя української еміграції у Гродні 25-го травня українська колонія в Гродні, з ініціативи УЦК, обходила 4 роковини трагічної смерті Голови Директорії, Головного Отамана віськ УНР — Симона Петлюри.

Жалібний обхід розпочався в Гродненському православному соборі панахидою за спокій душі незабутнього Вождя і всіх, життя своє за визволення України віддавших. Панахиду правив настоятель собору п. о. Смольський в співслуженні п. о. Генадія Мойсєва та протодіякона Герасима Шнярука. Співав архирейський хор. Крім української колонії, на панахиду зійшлося багато місцевої людности.

Після панахиди в салі «Стшельця», — де на сцені уміщено було портрет Головного Отамана, обвинений жалібною наміткою, прикрашений національними прапорами та тризубом і увітчаний китицями бозу, — відбулася жалібна академія.

Голова Управи Відділу п. О. Юшко, відкриваючи жалібну академію, спинився над біографією національного героя та схарактеризував його діяльність серед українського громадянства до революції 1917 року

Далі зачитав реферат п. Валентин Конопаський, в якому висвітлив він постать творця Української армії, а особливо роллю його в викристалюванню ідеї державної незалежності України.

Жалібна академія закінчилась співом національного гимну. На академії присутні були пред-

ставники місцевої людности, організації та інституцій.

— В Поріччу коло Гродна з ініціативи хор. Осадч го та козака Савчука вдень трагічної смерти Головного Отамана Війська Української Народної Республіки С. В. Петлюри відправлено було урочисту панахиду за спокій його душі. З'їхались всі українці. Службу Божу правив п. отець Каблуків, який в довших промовах, виголошених перед панахидою та після неї, чуло змалював перед присутніми мету, до якої йшов покійний Головний Отаман та деякі моменти з його життя і слави на Україні. Підчас служби співає український хор. По скінченню панахиди всі українці підійшли до п. отця та красненько дякували йому за прихильність до нашого горя. На присутніх промови зробили колосальне враження. Шкода, що таких росіян зустрінути дуже трудно.

Хорунжий О. Осадчий

— Петлюрів день в Станиці. В день 25 травня — четверту річницю смерти Вождя народу й війська, — Симона Петлюри — суспільство українське з цілого Калішського осередку зрана молилося в станичній церкві за душу і вічний спокій незабутнього Головного Отамана, а ввечері зійшлося до станичного театру на академію на його честь. Не можу замовчати того настрою, який опанував кожним емігрантом — воююм чи цивільним — під час надзвичайно удавої, блискучої промови — проповіді, яку виголосив настоятель церкви протоєрей о. Іларіон Бридзан.

Урочисту академію розпочав станичний хор національним гімном «Ще не вмерла Україна». З рефератами виступили лектори станичної гімназії ім. Т. Шевченка підполковники М. Серета і М. Харитоненко. Деклямував п. Кость

Костенко свої натхнені, високопатріотичні вірші. Співав хор «Журавлі», слова Богдана Лещюго, й «За Україну», слова Олеся, муз. Ярославенка.

На високому п'єдесталі, весь в квітах, зелені й прапорах, стояв бюст С. Петлюри і коло нього пластунська варта.

— Свято славних Херсонців. 22 травня 5 Херсонська стрілецька дивізія зі своїм командиром генерал-хорунжим Л. Пузицьким урочисто святкували своє дивізійне свято. На свято це, крім тих членів сем'ї Херсонців, що мешкають в Калішському районі, прибули численно з усієї Польщі і ті, що закінчили вищі школи на Чехах і мають тепер високі титули докторів й інженерів. На спільному обіді було виголошено багато промов і споминів з бойового минулого дивізії й її окремих членів, піднесено здравію Головному Отаманові Андрію Лівіцькому та вислано йому привітальну телеграму.

— З життя української академічної корпорації «Запорожжа» у Варшаві. На суботніх збірках корпорації відбулася низка рефератів, про які в свій час повідомлялося на сторінках «Тризуба». На Великодні свята влаштувало «Запорожжа» спільні розговіни для своїх членів і гостей. Цими днями відбулися рівно ж загальні збори членів корпорації, на яких Управа Корпорації зложила інформації про життя і діяльність Корпорації і на яких були накреслені плани праці на будуче. Одна з чергових збірок Корпорації має бути присвячена пам'яті Головного Отамана С. Петлюри. В найближчому часі організує «Запорожжа» низку прогульок за Варшаву, в яких братимуть участь, як члени Корпорації, так і її гості і які вона має замір використати для спортових вправ.

— Вистава мистецьких праць членів гуртка «Спокій» відбулася у Варшаві 8-10 червня в помешканню т-ва УМСА.

— Вечірка Українського Клубу у Варшаві. 18 травня б. р. відбулася чергова вечірка Українського Клубу у Варшаві. В досить широкому концертному відділі з успіхом брали участь п. О. Винницький, пані Т. Мазуркевич, п. В. Ольховий, п. М. Липовецька та п. Б. Купець, а п. І. Чудненко декламував уривки з творів Франка. Після концерту відбулися танці. Вечірка збрала значну кількість гостей і пройшла в надзвичайно милому настрою. Цією вечіркою закінчив Український Клуб у Варшаві свій біжучий сезон.

— З життя української еміграції в Кракові. 23 березня відбулися тут під головуванням п. Ст. Столярського чергові загальні збори членів місцевого Відділу УЦК. Збори заслухали звіт з діяльності Управи і Ревізійної Комісії та обрали нову Управу, в склад якої увійшли: п. І. Заруський (голова) п. Л. Будояк (заступник), п. М. Ковалевський (секретарь), п. С. Столярський (скарбник) і п. М. Чорний.

— З життя в Каліші. 24 травня відбувся у Каліші концерт відомого співака Івана Стешенка. Вже саме ім'я вказує його національну приналежність, а коли ще додати, що за часів української держави, він як співак Київської державної опери виступав на українських концертах і скрізь видавав себе за українського патріота, то тим більше вразило калішських українських емігрантів оголошення в його афішах, як співака російського. Обурені українці поздирали на афішах слово «російський», а з приїздом артиста удалися до нього з домаганням оголосити перед початком концер-

ту спростовання про цю прикру і образливу для нас помилку. Співак погодився і доручив зробити це своєму імпресарію, місцевому жидові. Останній зачав крутити і просив делегацію, щоб зробив це хто небудь із українців. Коли ж перед початком концерту представник українців хотів вийти на сцену, його не було допущено і концерт почався без обіцяного спростовання. Тоді українська публіка почала протестувати, домагаючися від артиста названня своєї національності. Спів було перервано, співак зійшов з естради, а коли знов появився, то замість умовленого спростовання заявив в ломаній польській мові, що «кому не подобається — то ті можуть вийти, це мовляв концерт Ів. Стешенка, а не місце пропаганди». Це остаточно обурило українців, що почали справжню «котячу музику» і трохи не зірвали концерт. Викрикам «ренегат», «малорос», «москаль», «пріч з Росією» — не було кінця, так що нацькована русофільською нечисленною публікою поліція почала викидати демонстрантів з салі. Все ж таки свисти і тупання продовжувалися на протязі цілого концерту. Місцева польська преса накинулася з помями на патріотичну українську інтелігенцію, випинаючи їй польську гостинність забуваючи, що самі це недавно робили, а також і те, чим українська еміграція окупила оцю «гостинність».

Характеристично, що подібну «овацію» уряджено тому самому російському співакові кілька років назад у Львові, але видно наука пішла в ліс. Пора б вже остаточно викоринити отих «русских писателей, артистов» і прочих носителів українського імени.

Хай українська еміграція добре затямить собі ім'я «російського» співака Івана Стешенка.

В Чехії

— 4-ті роковини смерти С. Петлюри були відзначені ц. р. в Празі панахидою, яку організував 26. У. 1930 Міжорганізаційний Комітет для вшанування пам'яті С. Петлюри в Гусовім домі на Юнгмановій ул. о 5 г. вечора.

В 6 г. того ж дня відбулася Жалібна Академія, яку влаштовано було Укр. Республікансько-Демократичним Клубом та Укр. Об'єднанням в ЧСР в великому залі отеля Граф. Програм Академії складався з наступних чисел: Вступне слово — проф. К. Мацієвич, реферати — О. Безпалко та інж. Прохода. Музичний відділ при участі п. В. Березовської, пана Сахла та ще одного учня чеської консерваторії.

— Жалібна академія в 4-ту річницю з дня смерті С. Петлюри. Для улаштування цієї академії громадські, професійні і інші організації подебрадські організували спеціальний комітет. 2> травня в залі отелю «Централь». Голова цього комітету — представник «Українського Об'єднання в ЧСР» інж. В. Кучеренко відкрив цю академію, запросивши до почесної президії проф. Б. Іваницького і Л. Бича. Вступне слово виголосив проф. Іваницький, що вказав на те, що, згадуючи трагічно загинувшу постать С. Петлюри, ми згадуємо разом з тим і той період визвольної боротьби, що нерозривно історія зв'язала з іменем Петлюри. Це був період весни нашого визвольного руху, період юнацьких настроїв і змагань. С. Петлюра до самої смерті своєї схилював в собі юнацьку душу, світлі пориви і тим дав нам високий приклад, щоби і ми за емігрантськими буднями не гасили в собі ці поривання і стремління.

Далі були заслухані промови інж. В. Прохода і лект. О. Безпалка. Перший промовець вочав з того, що підкреслив значіння збройної боротьби, значіння крові для здобуття волі і неза-

лежності. Зазначив, що в рішучий і відповідальний момент творення української держави, цього не розуміли чільні тодішні провідники українського народу крім С. Петлюри. В цьому :начінні Петлюри, як національного вождя. Тому і створилася «петлюровщина» і петлюровці, бо це є одкрита, пряма і чесна боротьба за незалежність батьківщини. «Петлюра не мав свого національного «я», але мав високе національне «я», в якому втілювся весь активний національний рух до правди і волі. Петлюра - це невідомий юнак що віддав за волю батьківщини сво юнацьке життя в Крутах; Петлюра — це той вояк, що із співом «душу й тіло ми положим за свою свободу» сконав під кулями московських скорострільів в Базарі; Петлюра це десятки тисяч тих, що козацьким тілом вкрили широкі лани України; Петлюра — це ті тисячі, що щодня зараз рясніють в Україні; Петлюра — це Симон Васильович, що сконав на варті української державности».

Дивна доля, продовжує промовець, могили наших великих людей. І могилу Великого Богдана і могилу Мазепи знищили, зруйнували наші вороги. Але є дві могили, що стали національними святощами українськими. Одна — серед степу широкого — над Дніпром, друга — у велелюдній столиці європейській. Обидві кличуть до одного: «Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропите».

Другий промовець п. О. Безпалко зупиняється на протипротиві світоглядів московського і українського і докazuje, що С. Петлюра був яскравим представником світогляду українського. Зазначає, що ми звичайно в слові «петлюровщина» типизуємо під'ємні сторони нашої боротьби і робимо страшну помилку, бо треба робити так, як це робить і наші вороги — типизуючи в цьому слові додатні (на наш погляд) сторони нашої боротьби волю до самостійности і боротьбу за неї.

Академія була закінчена співом українського гімну. Підчас академії була переведена збірка на користь Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

— В Українським Історично-Філологічним Товаристві 3 червня 1930 о 15 г. в помешканні Mala poslucharna (Praha U, Vrehova ul. 5) відбулися доклади дійсних членів: 1. Сірополка, С. О. — «Історія та бібліографічний опис першої дисертації М. Костомарова». 2. Наріжного, С. П. — «УІІ рік діяльності Українського Історично-філологічного Товариства в Празі» (річне справоздання)

— а 10 червня 1930 відбулися доклади дійсних членів: 1. Білецького, Л. Т. — «Зі студентських років В. Самійленка». 2. Шелухина, С. П. — «Із спогадів про В. Самійленка».

— Українське Педагогічне Товариство в Празі. Вже від довшого часу серед українських педагогів і культурно-просвітних діячів, що перебувають на еміграції в Чехо-Словаччині, відчувалася потреба в спеціальній організації для студювання життя з теорії й практики педагогічної науки та різних справ народньої освіти взагалі. До здійснення такої організації дійшло шойно тепер заспоканням у Празі Українського Педагогічного Товариства. Нове Товариство повстало з ініціативи групи педагогів та культурно-просвітних діячів, що складалася з таких осіб: проф. С. Сірополка, д-ра С. Наріжного, п. С. Вирового, д-ра О. Гайманівського, проф. Дм. Чижевського, п. П. Зленка і п. І. Шлендика. Ця група, обміркувавши докладно справу організації такого товариства, виробила проєкт статуту й подала його на затвердження Земського уряду в Празі. Останній 22 квітня представлений проєкт затвердив, поробивши в ньому лише незначні зміни. Нове Товариство почало існувати поруч з другими аналогічними українськими Товариствами в Празі (Істор. Філолог., Природн.-Математ., Правацким і т. д.),

доповнюючи собою систему наукових товариств, що об'єднуються в українському Академічному Комітеті.

Згідно з своїм статутом Українське Педагогічне Товариство має студювати життя з теорії і практики педагогіки, як рівно ж минуле і сучасне становище народньої освіти на українських землях і на чужині (парагр. 5). Для досягнення цих завдань Товариство буде: а. упоряджувати засідання своїх членів з доповідями й дискусіями, б. скликати наради і з'їзди в педагогічних справах, в. організовувати педагогічні виставки, бібліотеки і видавництва, г. уряджувати лекції і курси з галузі педагогіки та народньої освіти, д. входити в наукові зносини з різними аналогічними установами, як українськими, так і чужоземними, е. вступати в члени науково-культурних об'єднань, є. уряджувати конкурси, призначати премії та нагороди, ж. видавати періодичні видання та різні друки в галузі педагогіки й народньої освіти (парагр. 6).

Перші загальні збори нового Товариства відбулися 31 травня 1930 року у великій аудиторії Карлового Університету під головуванням ректора Високого Педагогічного Інституту проф. д-ра В. Сімовича. На цих установчих зборах було ухвалено план діяльності, обрано керуючі органи Товариства і вирішено деякі біжучі справи організаційного характеру. План праць, проєкт якого на підставі парагр. 5 і 6 в статуті розробив проф. С. Сірополко, накреслив досить широку діяльність Товариства. Сама ініціативна група, іменем якої було подано цей план, не висловила певности, що Товариство з перших же днів матиме досить живих сил і матеріяльних засобів, щоб здійснити все намічене. Я саме здійсниме в сучасних обставинах для членів Т-ва, план намічав студювання різних педагогічних проблем. При чому яке студювання має бути розподілене поміж членами Т-ва по спеціальності. Про висліди своїх

студій і дослідів ці члени мають реферувати на загальних засіданнях Т-ва або на засіданнях окремих його секцій, що будуть мати характер семінарів із ріжних галузів педагогіки та народньої освіти. З тою ж метою намічено відвідування членами Товариства зразкових шкіл у Празі, знайомство з постановкою справи в досвідних педагогічних закладах та з ріжними педагогічними підприємствами. Серед чергових завдань, намічених Товариством, особливо помітним є проєкт видання власного органу. Це завдання тим поважніше, що існуючі укр. педагогічні органи не зможуть уже по самим своїм розмам — містити той матеріал, що появляється в наслідок праці Т-ва. Слід побажати, щоб Управа вишукала кошти на видання свого часопису, на перший час — хай і літографованого лише.

До Управи новозаснованого Т-ва загальні збори обрали таких членів: проф. С. Сірополка (головою), д-ра С. Наріжного (заступником голови), п. П. Зленка (секретарем). Запасовими членами Управи обрано проф. Є. Іваненка. До складу Ревізійної Комісії обрано — проф. М. Тимченка, проф. М. Лорченка, д-ра О. Гайманівського.

Адреса Українського Педагогічного Товариства — Skolska, 8-IV. Praha II. CSR.

С. Н.

— Доклад проф. М. Славінського — «До сучасного моменту» відбувся в Подєбрадах 21 травня б. р. Доклад улажувала Подєбрадська група партії Р. Д.

В цьому докладі проф. М. Славінський зупинився на головних проблемах, що зв'язані з сучасним моментом і що найбільше займають увагу українського громадянства. Згадавши про доклади з приводу сучасного становища, що відбулися за останній час у українців (Мацієвича і Мазепи), у росіян (Мілюков, Абрамович, Керенський, Коковцев), докладчик зупиняється на тому «докла-

ді», що його про сучасне становище дало саме життя на Україні. Це процес 45 в Харькові. Підкреслює характерні явища, на які указує цей процес. Це — єдиний фронт всього українського проти большевиків — в Академії Наук, школі, церкві, кооперації; це відтворення українських традицій XVII століття. Нема партій — всі під прапором УНР — з ясно зазначеним програмом: індивідуальна власність, політична демократія, національна держава. Большевики фізично перемогли, це правда, але звертає увагу, що цю перемогу інакше розцінюють московські большевики («Правда») і інакше большевики на Україні («Пролетарська Правда»), в якій зовсім не видно охоти святкувати цю «перемогу». Зазначає, що прокурором большевицьким довелось виступати в ролі глашатаїв самостійності України і вказує на величезне психологічне значіння цього моменту.

Докладчик констатує, що лінії праці укр. еміграції і лінії укр. боротьби там на Україні йдуть рівнобіжно і це через те, що наша революція в одріжненні од російської була революцією національно-державного порядку.

В 1917 році відбулася катастрофа російської держави і почалися два революційні процеси, що спочатку йшли рівнобіжно — це большевицька революція на Московщині і національна революція на Україні і серед інших поневолених народів. Потім між цими двома процесами виникла ворожість і боротьба, яка тимчасово закінчилася перемогою большевиків, але яка ще не закінчилася і по сьогодні.

Революція відтворює ті традиції, якими жив довгий час народ. Московщина жила тисячу років традицією монархичною, то ж можливо, що большевицька революція закінчиться тим, що на Московський престол посадовлять царя.

Українська революція відтворила демократичні традиції, якими завжди жила Україна. Значіння большевицької революції

дні України, що вона допомогла знищити ті зв'язки, що до цього часу тримали Україну в лаптах Москви. Ті нові зв'язки, що вона хоче поставити на їх місце, це вже не те, те привати буде дуже легко. Так, більшовики знищили стару російську культуру духовну, що як не як, а мала велику питому вагу. «Пролетарська» культура — це вже культура нижчого порядку, з якою українській культурі боротися дуже легко. Тому психологічно відірватися від Московщини буде не тяжко. Очевидно треба стремити, щоби відірватися політично, і докладчик зупиняється на тих формах, в яких може прийти це політичне відірвання від Москви і на тих факторах: уряд УНР, політичні партії, громадянство, що мають загрози при цьому певну роль.

Після доповіді відбулися дискусії, в яких слово забрав проф. Б. Мартос, що в своїй промові підкреслював слабу нашу політичну підготовленість, яка виявилася в революціях 1905 і 1917 років. Він вважає, що завданням нашим є активне підготовлення себе до майбутніх подій, щоби не повторилися негативні явища 1919 року. До цих негативних явищ він зараховує і «петлюровщину», як рух, що основу свою вбачає в особі, а не в ідеї.

Другий промовець — доц. Б. Лисянський розвиває одну із тез виставлених докладчиком — про необхідність дослідження Харківського процесу.

Проф. М. Славінський, відповідаючи проф. Мартосові, зазначає, що він цілком погоджується з тезою останнього про необхідність активної політичної підготовки. Але зазначає, що проф. Мартос не має рації називати «петлюровщину» явищем негативним. Бо як раз «петлюровщина», як і Хмельниччина — це і втілення певної ідеї — ідеї боротьби за незалежність і значення певного періоду в історії визвольної боротьби. «Петлюровцями» називали нас наші вороги і називали однаково, як його так і проф. Мартоса, ми прийняли цю назву

і маємо бути гордіми з того. — Вечір слов'янської музики. 30. У. ц. р. в залі палаца Радіо відбувся в Празі вечір слов'янських композиторів, народних мотивів та танців. Вечір цей з рамен Чехословенсько-Югославської Ліги улаштувала школа фізичної культури та танців Міріяни Драгани Янчкової з метою об'єднання слов'янських народів.

В програму були перераховані народи: чехословаки, лужицькі серби, українці, росіяне, поляки, болгары, югослави. Кожний народ був представлений своїми народними танцями, мотивами, народними убраннями, але все це не носило чисто етнографічного характеру, бо в народні мотиви, ритми, барви, звичай було внесено стилізацію.

Зокрема український відділ випадає так: перш за все, В. Барвінський, відомий західноукраїнський музикант й композитор, виконав на роялі дві свої власні композиції: «Пісня лірника» й «Похід». Далі Міріяна Драгана Янчкова, власниця й управительниця школи, під музику (власної композиції В. Барвінського) виконала стилізований танець Думка «На лузі». Далі також під своєрідну композицію В. Барвінського відбулася сцена-танець матері з дітьма на полі. Було виставлено й ще одно українське число — справжній український козачок, який з надзвичайною грацією виконала 12-ти літня дівчина Ара Чернявська.

Серед інших відділів український відділ не був бідним. Хіба лише в болгарському відділі було дано більш різноманітні числа. До того, в українському відділі було помітно акуратність і совісність в самій постановці справи що-до костюмів, рухів й т. и. З цього боку велику допомогу внесли В. Барвінський і професор-графік Укр. Студії Р. Лісовський, а також Укр. Жіночий Союз в Празі, члени якого попрацювали чимало і над убраннями, і над постановкою українських танців.

Українське громадянство від-

гукнулося на заклик організаторів і в великій кількості завітало на цей вечір. А ложі, де зібралася українська публіка, були оздоблені прекрасними українськими прапорами, як і ложі інших слов'янських народів прапорами чеськими, болгарськими, польськими, й инш.

Взагалі можна було б сказати що з боку організаторів цього вечора до української справи було проявлено багато уваги, Але, на превеликий жаль, цей вечір не залишив в українській публіці лише приємних вражень. Коли перед початком вистави сенатор Піхль в короткій промові мав з'ясувати мету подібних об'єднуючих слов'янські народи вистав, то, перерахувавши всі, навіть найменші галузки народів слов'янського коріння (лужицькі серби), «забув» згадати українців, хоча в руках його був програм, де виразно на 3-му місці красувалися українські числа програму, а в списку почесної президії було аж надто багато українських імен. А може не забув, а просто вирішив, що буде безпечніше викинути цю 40-мільйонову слов'янську галузку, щоб не сердити старшого брата подібними нагадуваннями. Але хоч сенатор Піхль і «забув» згадати про українців, то самі організатори вечора не тільки покликали офіційно українців, як то і завжди тут робиться на всяких наукових з'їздах, конгресах тощо, але й виразно підкреслили своє виключно доброзичливе відношення до українців. І тільки єдиний раз, коли пані Смоляржова Чапкова улаштувала в осени 1929 р. «Слов'янську Бесіду»—всеслов'янський з'їзд жіноцтва, то українки на цей з'їзд просто не були запрошені, хоча про його всеслов'янський характер організаторка доводила і в пресі, і в промовах.

Z.

— «Щоб покінчити паперову війну». Паперову війну закінчено. Починається війна иншого порядку. В ніч на 12 травня до будинку, де мешкає автор статті «Політична спеку-

ляція», уміщеної в «Тризубі», М. Литвицький, з'явився невідомий пан; назвавши прізвище господаря, в момент, коли той об'явився у вікні (на другому поверсі), цей пан заупустив у вікно доброю каменюкою. Коли через шибку господар нахилився, щоби подивитися на непроханого гостя, то почув: «Ось тобі подвійна праця націоналістів» і темна якась фігура швидко втікла до темного заулку. Місцева філія українських націоналістів в особі свого голови не заперечує, що цей спосіб непаперової війни зааранжований «націоналістами», які, очевидно, вважають, що в такий спосіб вони найкраще обороняють свої позиції без зайвих витрат на війну паперову.

В Румунії

— Пожертви на бібліотеку імені С. Петлюри. Крім пожертви від Комітету імені Симона Петлюри в Румунії на бібліотеку його імені в Парижі в розмірі 1000 леїв, на ту ж мету з Румунії отримано: від особи, що побажала лишитися невідомою 1000—леїв, від Володимира Григоровича—10 леїв, від адвоката Петра Белея 100 леїв, від його дружини 100 леїв та від їхніх двох дітей, що пожертвували всі свої ощадності, 40 леїв і нарешті збірка на Академії, присвяченій пам'яті Симона Петлюри в Букарешті дала 1445 леїв. Разом зібрано 3695 леїв.

Святочні Академії та збірки було переведено тако-ж і в инших місцевостях Румунії і в першу чергу в Чернівцях, де в салі народного дому відбулася святочна академія, вступ на яку оплачувався добровільними датками для бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі. Матеріальний вислід цих збірок ще не відомий.

Тим часом, хто знає той гронасвий скрут, яким характеризується зараз життя в Румунії, той мусить признати, що збірка ця дала понадсподівані наслідки. При

чина їх полягає — в популярності імені Симона Петлюри.

— Відзначення пам'яті Симона Петлюри. На загальному зібранні Української Громади в Гавані (Румунія) в неділю 25-го травня, після обміну думок над способом відзначення дня національної жалоби, постановлено відкрити підписку на Бібліотеку ім. Симона Петлюри в Парижі.

Тут-же було заготовлено підписний лист по якому було зібрано 1000 румунських левів.

По жертви дали такі особи: Дробіт Іларіон — 200 левів, Зімогляд Тиміш — 150 л., Думбровський Володимир — 100 л., Онисько Микола — 100 л., Сікорський Володимир — 100 л., Гордієнко Теодор — 60 л., Гордієнко Нора — 50 л., Туржанський Гнат — 50 л., Ходаківський Платон — 50 л., Гордієнко Отто — 40 л., Гродський Леон — 25 л., Дробіт Ганна — 25 л., Дяченко Е. — 25 л. і Маковкін Валентин — 25 л.

Гроші вже передано до Ради бібліотеки в Парижі.

— Українська Головна еміграційна Рада та українська еміграція в Румунії. Українська Еміграція в Румунії не тільки маніфестувала свою єдність, але подавала приклад своєї надзвичайної жертвенності.

Не зважаючи на те, що заробітничі робітники в Румунії значно зменшилися і не завше емігрант в стані задовольнити свої кінцеві потреби, не зважаючи навіть на те, що серед еміграції витворилися кадри безробітних, вони, знаючи вагу об'єднуючого еміграційного осередку, яким єсть Головна Еміграційна Рада, і розуміючи, що успішність всякої праці забезпечується матеріяльними засобами, виносять постанови про необхідність висення загально-еміграційного податку. Громади в Бухаресті, в Журжі і в Гавані уже свої постанови перевели до життя і зібраний національний податок переслали до Головної Еміграційної Ради.

В Туреччині

— З життя укр. колонії. 24 травня болгарами, а саме Його Превосвященством митрополитом Борисом, в день великого для болгар свята Кирила та Методія, представники української колонії Царьгороду п. п. Мурський та сотник Забелло були запрошені на традиційну «майовку-гулянку» за містом та були прийняті до головного столу для вищих представників болгарської колонії. «Майовка-гулянка» зробила на українців дуже миле вражіння. Особливо приємно було бачити замилювання болгар до свого національного серед соток прибувших болгар, що були в гарних тишивках на сорочках та сукнях та в національних танках під свою музику. Незабутнє вражіння зробили македонські танки своїми оригінальними мотивами, що нагадують щось гірське, журливе.

В болгарську розвагу внесло неприємне вражіння прибуття шпиків від сербів, що стежать за македонцями. Шпиків скоро, правда, виставили і веселіці продовжували далі, але це викликало гарячі балачки болгар, що підкреслювали ці зразки несправедливості на Балканах, що і без того посилюється «братньою» ненавистю двох слов'янських сусідів.

Як це близько і знайоме з нашого недавнього минулого, а також і сучасного.

В Югославії

— Свято Шевченка у Білгороді. Хоча і з великим запізненням, але Українська Громада у Білгороді і цього року упорядила традиційне Шевченківське свято. 10 травня відбувся вечір, присвячений пам'яті нашого національного пророка, у просторому помешканні Громади, про що було заздалегідь оповіщено в усіх білгородських щоденниках. Скромно, але щиро в гурті своїх членів і покликаних гостей, Громада відбула це свято.

Було два реферати п. О. Зіверта — «Життя Т. Шевченка» і п. В. Андрієвського — «Значіння Т. Шевченка в українському відродженню». Хор під орудою п. Красуцького проспівав «Заповіт», «Реве тай стогне» і «Ще не вмерла». Гарно виконали співи та декламації пані В. Біскупська та М. Шляхова.

Шкода, що за браком потрібних сил і коштів Громада не змогла упорядкувати це свято на таку скалю, щоб можна було виступити перед ширшу місцеву, головне сербську, публіку.

— Товариська подорож. Дбаючи про як більше товариське зближення і приятель між своїми членами, Українська Громада у Білгороді улаштувала 11 травня товариську подорож пароплавом до м. Панчева, яке є віддалено від Білгороду на 2 години їзди по Дунаю. У самім Панчеві товариство відвідало могилу українського артиста-малюра П. Андрієвського, який помер від сухот минулого року, а також відвідало одного свого хворог члена у місцевій лікарні. Увесь час подорожі туди і назад з пароплава линула українська пісня на тихі води Дунаю, що плинуть далеко у Чорне море до берегів України.

— Життя української Громади у Великім Бечкерекі. 25 травня с. р. в день трагічної смерті п. Головного Отамана С. Пегльори Українська Громада улаштувала в 11 годині ранком в сербській православної Свято-Введенській церкві урочисту панахиду, яку відправив настоятель церкви протоієрей Пая. Співав досить гарно, хоч і невеликий, хор Української Громади.

На панахиді були присутні й козаки-кубанці.

— А ще 8 березня та ж Громада упорядила святкування Шевченкових роковин. Ранком в сербській церкві було відправлено панахиду, а по обіді влаштовано було академію. На академію та панахиду крім громадян було запрошено де-яких гостей, а між ними отамана станиці Кубансь-

кого Козачого війська в м. Із. Бечкерекі. Відкрив академію короткою промовою з де-якими поясненнями що-до цього свята Голова Громади п. Мельничук. Потім відспівано було «Заповіт». Далі п. Мельничук виголосив реферат про Т. Шевченка. Далі йшли співи українських пісень хоромих та сольових, в більшості Шевченкових, виконаних членами Громади. Закінчилася академія відспіванням українського та кубанського гімнів.

Після академії присутніх було запрошено до столу. Присмно та мило проходив час за гутірною, споминами, спогадами, промовами та здравцями за Україну, воядів її, та за Кубань вільну. Було висловлено побажання ближчого зближення українських та кубанських козанів.

Закінчилося свято увечері, коли присутні відспівали ще раз «Заповіт» та гімни, і розійшлися в хорошім настрою, дякуючи за все, що зроблено та що лишило після себе таке гарне та мило вражіння.

В Бразилі

— Свято Шевченка в Куритибі влаштовано було товариствами «Імени Т. Шевченка» та «Центра». Під впливом подій на Україні всі три щоденно-американські газети, а саме «Український Хлібороб», «Прияц» і «Україна» починають мінати свої думки відносно способів боротьби за українську незалежність. Невизнаність, а часом і парафіяльний патріотизм змінився на ширше розуміння того, що робити, наприклад, в Європі українська організована еміграція. Недавно оце винесено протест проти Харківського процесу. Маємо його надіслати всюди до Європи і до Ліги Націй.

Протест було підписано президентією в складі п. п. Морозі Михайла, Моркотуна, Хомина Сергія.

Віче 27 квітня в Куритибі між иншим крім звернення до бразильського уряду в справі ви-

нашля української національності ще постановило вислати і подяку американському сенаторові п. Кошеляндові.

Взагалі наш рух і тут починає ставити на ширший ґрунт. Заробітчачство втягається в загальну боротьбу, для вигнання якої потрібно нам стягти до купи усі розкидані по цілому світі наші сили.

В Сполучених Штатах Північної Америки

— Пам'яті С. Петлюри.
25 травня в річницю трагічної смерті Головного Отамана Військ УНР С. Петлюри в українській православної церкві, що на 14 вулиці в Нью Йорку, ст. прот. П. Корсуновським було відправлено заупокійну службу Божу, підчас якої о. Корсуновський молився по убієнному рабу Божому Симоні, а по службі Божій хор відспівав тричі «Вічну пам'ять».

Перед «Вічною пам'яттю». Корсуновським сказано повне глибокого настрою слово, в якому підкреслив промовець велику заслугу С. Петлюри перед батьківщиною і також ціль боротьби покійного, за яку і поклав своє життя, як герой мученик.

Співав хор під орудою п. Давиденка при участі п. Ординського. Вражала відсутність тих людей, що їм не слід про це нагадувати і що їм слід би було бути.

— Свого часу про маніфестацію в Нью-Йорку з приводу суду в Харькові вже писалось. Бій з большевиками і суд безумовно пішли українській справі на користь. Був розголос, був протест проти московської окупації і її дикунства на Україні, нарешті був суд, який виправдав арештованих українських демонстрантів. Українська громадська думка за виключенням «Свободи», яка завжди мовчить, коли щось робиться на користь України і не на користь большевикам, рішучий протест українців цілком підтримала.

Першого травня відбувся похід ветеранів, в якому українці взяли значну участь. Промовці сенатори, які з приводу цього свята говорили по радіо, зробили велику рекламу українцям, визначивши масовість їхньої присутності. Розуміється фальшива «Свобода» і на цей раз постаралася: написала, що ніхто й не згадав в американській пресі про це.

Отак у нас в Америці усе життя приблизно викривляється «Свободою». Взяти приміром хоч би жіночу централю, на чолі якої завдяки рекламі «Свободи» і «свободовців» стали жінки, що не тільки нічого не мають спільного з українським жіноцтвом, а з самою українською національністю. Було б дуже пікантно, як би «Свобода» потрудилася довести, що це не так.

— Музична подорож п. В. Ємця в Америці продовжується з успіхом далі. Дуже можливо, що артист залишиться в новому світі і на майбутній зимовий сезон. З більших концертів, які п. Ємець мав, треба відзначити концерт 30 березня в Маккабіз Білдіні Авдиторіом в Пітсбурзі. Між иншим, на одному з банкетів на честь артиста зібрано більшу суму грошей, що мають бути подієними між Т-вами інвалідів у Львові і в Парижі.

На Далекому Сході.

— Неділя 25 травня в Харьбіні. Кожний рік в день трагічної смерті Головного Отамана Українських Військ і Голови Директорії Української Народної Республіки Симона Петлюри, українське громадянство збирається численно до церкви, щоб бути присутніми на панахиді по Небіжчику. Цього року день вбивства припав на неділю. У призначену годину панахиди, церква українського приходу набилась повно людьми. Треба зазначити що в українській церкві, дякуючи заходам пан отця Труфанова, а тако-ж його співпрацівникам, служба і хорові співи провадяться по українськи. Пе-

ред панахидою п-о. Труфанів ска-
зав коротеньке, але змістове
слово про Небійчика Симона і в
заключення, звертаючись до мо-
лоді, промовив: будьте такими, як
Симон Васильович Петлюра, лю-
біть же й ви так гарячо свою
отчизну і, коли настане час, не
жалійте життя свого за свій на-
рід, за свою батьківщину.

Почалася заупокійна панахи-
да. Всі стоять із запаленими
свічками. Сумні лиця. У кожно-
го в грудях живе почуття образу.
Якийсь чекіст-жид з-за рогу
вбиває того, хто такий був дорогий
для української нації і особливо
для українського війська. У кож-
ного в думках і почуттю чути
голос помсти, помсти за образу
української ідеї, за вбивство її
Носія. Хор тихо співав — «віч-
ная пам'ять». Після панахиди мо-
лодь йде на місце, де в цьому
році починається будувати храм
для своєї рідної церкви.

Зараз українського приходу цер-
ква міститься в підвальному найо-
мному помешканню. Крім пана-
хиди українське громадянство день
вбивства небійчика одмітила ря-
дом статей в місцевій пресі.

Зелений.

З чужого життя.

14-го червня с. р. організація
кавказьких патріотів, «Кавказь-
ка родина» улаштувала урочи-
сті збори, присвячені столітню
боротьби Північного Кавказу з
російськими завойовниками і пам'-
яті Імама Шаміля Після вступ-
ного слова п. Бамата, що голову-
вав на цих зборах, п. Алі Акбер
Бек прочитав лекцію, висвітлюю-
чи подробиці боротьби Дале-
стану і Чечні, під приводом Ша-
міля. На святі були представ-
лені всі країни Кавказу, а та-
кож українці.

— Розшукують ся п. п. Ба-
бич Дмитро Ісаків і Васильченко
Олекса Петрів, що в 1920 році при-
були з України до Польщі. Їх шу-
кають їхні родичі. Хто знає їх-
ні адреси, проситься надіслати
їх до редакції «Тризуба».

Бібліографія.

«КУБАНСЬКИЙ КРАЙ». —
Літографований журнал. Орган
неперіодичний. Прага. 1930 рік.
Ч. I і II.

1) «Конституція Кубанського
Края» — 1929 р. стор 18; 2) І. Ва-
силенко. «Хто живе на Кубані».
1929 р. стор. 24. ; 3) П. М-й. «К
історія кубанської власті». 1929 р.
стор. 20; 4) Є. Скарбниченко.
«Всесвітні брехуни». 1929 р. стор.
19; 5.) Є. С-ко. «Про хлібоза-
готовку на Кубані». 1929.
стор. 16.; 6) І. Василенко. «Коло-
нія» 1929 р. стор. 32. ; 7) Є. Олек-
сієнко. «Південь та Північ». 1929 р.
стор. 16.

Все це видання в-ва «Кубанський
Край», що розпочало свою діяль-
ність з кінця 1929 року в Празі

Не тільки число видань, а й
зміст їх та мета видавництва вима-
гають того, щоби сказати з при-
воду цих публікацій де-кілька
слів.

Перше ніж перейти до докладні-
шого розбору скажемо кілька слів
про мету самого видавництва,
оскільки вона проявляється в
характері і змісті публікацій,
що їх рецензуємо.

Переживаємо часи підупаду на-
строїв еміграції. Зпоневірившись
в доцільності свого перебування на
чужині, тікає вона світ-за-очі ще
в дальші краї шукати доброго
добра... При таких умовах легко
забути про значіння недавньої
боротьби і піддатися впливам тих,
у кого кріпші нерви... Особлива
небезпека опинитися в стані без-
батченка встає перед козацтвом
взагалі, а кубанським зокрема
Усвідомивши під час революційно-
го пориву свою національну та по-
літичну й економічну самостій-
ність, населення козацьких країн
поутворювало власні держави,
використовуючи широкитьоме
гасло президента В. Вільсона:
«самоозначення народів».

В тяжких умовах еміграції,
козацтво, що має за собою триди-
цтю підпори російського «престо-
атечества» легко могло б піддати-
ся впливам чужедержавних схи-
но-недільмських агітаторів, які
зацікавлені в тому, щоб знову

притягнути до себе «вѣрное казачество» і вибити з його голови всякі «безсмысленныя мечтанія» про державну самостійність козацької республіки.

Для поборення цих впливів серед широких козацьких мас, які — до речі — організаційно підпорядковані узурпаторським елементам, а територіально перебувають в несприятливій атмосфері русофільського оточення — і розпочало свою діяльність зазначене вище видавництво.

Робота іде в двох напрямках: а) журнал і б) окремі брошури. Журнал виходить літографським способом. Дбайливе відношення видавців зробило його і при такому способі видання цілком придатним до читання.

Зміст журналу цікавий. Поруч з проблемами біжучими, що висвітлюють сучасний стан на окупованій батьківщині та завдання еміграції, подаються і цікаві оповідання ілюстрації з недавнього минулого. Читаєш, наприклад, оповідання: «У нашій станиці» і хоч сам не козак, глибоко переживаєш ту трагедію, яку переживав у той час свободолюбивий нащадок колишніх запорожців... В простих словах розкривається душа кубанця-козака у к р а і н ц я з діда-прадіда, що під тиском московського лапотя обернувся було в звичайного «безбатченка»...

Треба мати лише на увазі редакції «Куб. Кр.», що такою барвісткою щиронародньою мовою треба було б писати і свої загальні публіцистичні статті. Трохи затяжко написані воли, як що мати на увазі аудиторію, на яку розраховано журнал.

Хотя орган і називається неперіодичним, але має тенденцію виходити регулярно, а тому треба сподіватися, що редакція подбає про популярніше написані статті в майбутньому.

Видавництво брошурок щиріше. Змістом кожна з них присвячена певній проблемі. В суцільності мали б вони виховати кубанця-козака на свідомого громадянина свого краю. Послідовність розроблення і випуску брошур свідчать про добре обміркований

план побудований на додержанню певних психологічних вимог.

Читач не обтягується довгим викладом.

В коротких рисах він охоплює дану проблему в цілому. Після прочитання не може незапрацювати думка над тим, що бачив і на власній шкурі пережив читач козак-кубанець.

В суцільності брошури безперечно допоможуть скласти викінчений світогляд громадянина-козака і в економічному, і в політичному, і в національному напрямках. А на цьому ґрунті найдуть правдивий напрямок і думки читача, який не зможе не поставити перед собою запитання: Як же найкраще оборонити свою козацьку республіку, яка єдина гарантує йому і його козацьку волю?

Та щоб завдання видавництва, ще певніше досягло своєї мети треба було б уникати в майбутньому деяких, на нашу думку, дефектів, про які ми й скажемо кількі слів.

Так, напр., при другому виданні брошури «Хто живе на Кубані» треба було б подати докладнішу статистику «іногородніх» («городовиків») по їх національному та соціальному стану.

В брошурі «Історія кубанської влади» треба було б конкретніше сформулювати тезу про необхідність вихови завзятців у боротьбі за інтереси Кубанської Республіки, які з меншою настирливістю і послідовністю поборювали і завзятість єдино-неділимців, що ніяк не можуть зрозуміти своїми запамороченими головами, що право — сила, а не сила — право.

В «Всесвітніх Брехунах» можна було б яскравішими фарбами змалювати оборону мас проти окупації. Коли б сюди, напр., додати деякі дані з другої брошури «Про хлібозаготовки», то брошурка якраз і виграла б на своїй яскравості. Крім того брошурка «Всесвітні брехуни» наводить на думку про необхідність датовувати час написання брошурки точніше. Події ідуть швидко. Кожний день приносить

яскравіші моменти планетарної брехні червоних окупантів. Відповідне датування допомогло б читачеві краще орієнтуватися в подіях. Дати року на першій сторінці рішуче замало.

Брошулку «Про хлібозаготівлю на Кубані» слід було б ілюструвати цифрами. Треба порвати, нарешт, з забобою, що цифри — скучний матеріал, який надається лише до високонаукового читання. Практичний розум козака та й селянина господаря вимагає конкретних даних. Доказом цьому служить не тільки Васильченківська «Мужицька арифметика», що й з задачника Євтушевського потрапила витягнута складні економічні та соціальні проблеми, а й досвід автора цих рядків з читанням «Економічної Географії України» з волинським селянином. Не варто було б вживати в таких брошурах скорочень, напр., «Арм. Окр.» (ст. 16). А вже зовсім недоречними в такі речення, як «Правда, це поки що випадки» (автор говорить про боротьбу козацтва з хлібозаготівлями). Такі речення ослаблюють враження про силу ненависти, яка вже витворила систему боротьби проти червоної окупації. Та що іншою не може бути ця система, коли доводиться рахуватися з обмеженням тих бойових запасів, які ще залишилися у обманутого окупантами населення.

Прекрасна брошулка «Колонія» дуже добре малює вона становище колонії і вказує яскравий вихід в стремління до державної самостійності. Чіткі означення поняття «автономії» та «федерації», цілком

яскраво визначають непридатність цих форм державного співжиття для «Кубанського Краю» з колишньою метрополією, а в той же час не затемнюють і ідеї союзу з іншими народами, що так само воліють спекатися московського окупаційного ярма. От тільки за всяку ціну треба уникати такої конструкції речень: «У краях — колоніях живе, як місцеве населення (тубільці), не пануючий народ, а чужі йому народи («інородці», як називав поневолені народи російський уряд)» (стор. 3).

Прекрасно виявлені характерні різниці між «Півднем і Півноччю» в брошури під заголовком «Південь і Північ». Читач відчує реальність цієї різниці. Але коли він не дуже твердий в своєму політичному світогляді, то для нього незрозумілим залишиться припущення автора про можливість «створити тісніший союз — федерацію» бодай і з народами, які так само входять в органічну суцільність «Півдня». Особливо незрозумілим буде таке припущення після визначення змісту «федерації», автором брошулки «Колонія». Щоб уникнути можливої плутанини у політично невироблених читачі своїх редакція в-ва повинна б подбати про стисліше погодження змісту поодиноких брошурок.

Зазначені огріхи, ані на крапельку не зменшують значіння видань в-а «Куб. Край».

Не помиляється той — хто нічого не робить, а ця робота заслуговує найглибшого признання, в наслідки її найширшого розповсюдження.

М. Л-и й.

Спілка Українських військових інвалідів в Ч. С. Р.

7-го квітня б. р. відбулися річні звичайні загальні збори членів Спілки Українських Військових Інвалідів на еміграції в ЧСР. Збори відбулися в Празі в палаці «у Ческе Коруні».

Порядок денний, який був

запропонований Управою, затверджено зборами без змін і додатків, а саме: 1) Читання протоколу попередніх загальних зборів, 2) Звіт Управи та Ревізійної Комісії, 3) Дискусія по звітах, 4) Демісія корую-

чих органів Спілки та обрання нових, 5) Вибір почесних членів Спілки і 6) Біжучі справи. Збори пройшли спокійно, ділово і без жадних зайвих балачок. Уступаючій Управі збори уділили абсолюторіум і висловили подяку за ту працю і ті досягнення, які були зроблені Управою за останній рік в справі забезпечення наших інвалідів в ЧСР.

Ревізійній Комісії також висловлено подяку за її працю. Після демісії керуючих органів приступлено до обрання нових.

До Управи зістали обрані: Палій-Сидорянський — Голова Спілки, шостий рік підряд, Ю. Клімач — заступник голови — обраний по друге, Стельмашенко — секретар — по друге, В. Біліньський — скарбник — по друге, Підгірний — член Управи — по друге і два кандидати — п. Дударець і Мьяловський.

До Ревізійної Комісії: п. В. Прохода, п. М. Тобілевич, п. Гаврилець — всі трое обрані по друге і канд. Н. Тюрин.

КАСОВИЙ ЗВІТ

Скарбниці Спілки Українських Військових Інвалідів з дня 16 березня 1929 по 7 квітня 1930 р.

П Р И Б У Т К И:

1. Сальдо на 16.III.1930.	1553.52
2. Допомога від Чеськословенського Червоного Хреста для членів Спілки.	60320.--
3. Вписових членських внеск. та 5 відс. податок з одержаної допомоги.	3042.--
4. За користування Спільчанським фільмом від п. Кривицького-- та д-ра Білінського.	750
5. Валового прибутку від улаштованої фільмової вистави «Тарас Трясило» в кіно «Сібір».	647.65
6. Пожертви від різних осіб та інституцій.	1161.50
7. Поступило за легітимації від членів Спілки.	23.--
8. Поступило відс. на вклади в грошових установах.	3.35
9. Залишались невиданою допомога виключеному членові Спілки Несходовському за червень місяць.	150.--

Б І Л Я Н С

67.657.02

В И Д А Т К И.

1. Поїздка членів Спілки на загальні збори з Подєбради до Праги 16.III.1929.	356.40
2. Допомога членам Спілки від Чеськословенського Червоного Хреста.	60320.--
3. Подорожні членів Управи та Ревізійної Комісії по справах Спілки.	1929.20
4. Репрезентаційні Голові Спілки.	910.--
5. Видано одноразову нагороду членам Управи минулої канденції Палій-Сидорянському та Гаврильцю, згідно ухвали Загальних Зборів.	600.--
6. З виготовлення річної відомости та впорядкування архиву за минулу канденцію.	160.--
7. Видано одноразових допомог членам Спілки та різним організаціям.	1065.--
8. Канцелярські і поштові видатки Спілки.	548.90
9. Видатки на влашт. фільм. вистави «Тарас Трясило» в кіно «Сібір».	399.20

10. Видатки на влаштування ювілею члена Спілки артиста Підгірного Григорія.	158.60
11. На вінок та стрічку пом. члену Спілки Каленському П.	80.--
12. Повернуті чл. Спілки Камінському стягнені 5 відс. з допомог та членські внески які відмовився платити	17.-
13. Поверп. в. Ч. Х. допом виключ чл. Спілки Несходовському.	150.--
	<hr/>
Р А З О М	66.694.30
Сальдо на 7.IV.1930.	962.72
	<hr/>
	67.657.02

ГОЛОВА СПІЛКИ — Палій-Сидорянський.
 СКАРБНИК підпис

Зміст.

— Париж, неділя, 22 червня 1930 року — ст. 2. — Іл. Косенко. Питання національної перемоги — ст. 3. — І. Липовецький. Що-до справи бібліотеки С. Петлюри в Парижі — ст. 8. Н — й. Травневі дні в Парижі — ст. 9. — Четверта річниця у Варшаві — ст. 11 — 25 травня в Букарешті — ст. 12. — С. Скрипка. Свято 2-ої Волинської дивізії — ст. 16. — Свято 3-ої Залізної дивізії — ст. 19. — І. Заташанський. Семей з'їзд Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції — ст. 21. — В. С. З життя й політики — ст. 24 — *Observer* з міжнародного життя — ст. 27. — С-к. 12-ті роковини проголошення самостійності Азербейджану — ст. 31. — Хроніка. — З Великої України. — ст. 33. — З життя укр. еміграції. — У Франції — ст. 35. В Польщі — ст. 37. — В Чехії — ст. 41 — В Румунії — ст. 45 — В Гуреччині — ст. 46 — В Югославії — ст. 46. — В Бразилії — ст. 47. — В Сполучених Штатах Північ. Америки — ст. 48. — На Далекому Сході — ст. 48. — З чужого життя — ст. 49. — Бібліографія — ст. 49.

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ У ФРАНЦІЇ

улаштує в суботу 28 червня о год. 9-ій ввечері (49, ав. d'Orléans)

д о к л а д

інж. М. Єремєєва

на тему:

Машиновий спосіб будування ґрунтових доріг в застосованню до українських умов.

Вхід 2 фр. на покриття видатків.

До Українського громадянства у Франції с у щ о г о .

7-ий З'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, поміж багатьма актуальними справами, що торкаються емігрантського українського життя у Франції, порушив і пекучу справу — справу друкованого органу, брак якого так відчувається на терені Франції.

Життя нашої еміграції у Франції розвивається з кожним роком, кріпне в середині і назовні, організації — Громади та Гуртки — поширюють свою діяльність, маючи вже не аби які здобутки, але це життя лишається мало відомим і не зв'язується органічно між окремими Громадами, власне через те, що немає такого пресового органу, що в повній широчині освітлював би це життя, подавав би у всіх деталях повні інформації про наше місцеве життя, давав би свої сторінки для обговорення і обмірковання тих питань сучасності, які повстають перед нами у нашій громадсько-національній роботі на терені Франції і тим би сприяв дальшому розвитку нашої еміграції у Франції, зміцняв би її організаційно і допомагав би переборювати ті перешкоди, що повстають перед нами.

Тому 7-ий з'їзд обговоривши детально справу видавання такого органу, покликав до життя колегію на чолі з п. М. Ковальським, який і доручив перевести в життя цю справу. Колегія складалася тимчасом з 3-х осіб, а саме: п. п. М. Ковальський, О. Половик, В. Никитюків.

Зайнявшись після з'їзду цією справою, колегія зразу ж приступила до вивчення конкретних даних що-до такого органу. Його зміст на її погляд, повинен бути таким: статті науки, політики, літератури, мистецтва, суспільного життя, 2. організаційне життя (дописи, листи, інформації з життя Союзу і Громад), 3. Белетристика (спогади, оповідання, фельєтони), 4. справочний та інформаційний відділ (справи документів, праці, переїзду то-що), 5. відділ розваги, 6. оголошення.

На з'їзді зразуж поставлено було найголовніше питання — питання фонду для видання такого органу. Тоді ж було постановлено — закласти початковий фонд на розпочаття цієї справи.

Навівши належні справки, колегія вияснила, що без відповідної початкової суми (мінімум 2.000 фр.) вона розпочати праці не зможе: Тому колегія звертається до Громад, Гуртків і до окремих осіб із гарячим закликом своїми пожертвами спричинитися до здійснення цієї думки,

Орган цей на часі, він є потрібний. Най би він виходив раз на тиждень, навіть раз на два тижні, але значіння його для нашого життя не-змірно велике. Колегія цілком уявляє труднощі, які стоять на шляху до здійснення цієї думки, але твердо переконана, що українське громадянство у Франції, при певнім напруженню, зможе підняти цю справу.

Початок завжди тяжкий, але тільки початок, Зусилля завжди дають наслідки. Само піщо не приходить. Ми зможемо мати наш орган, коли того захочемо.

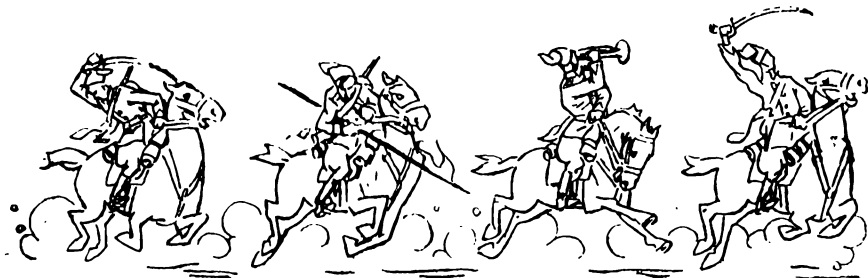
Отже присилайте жертви на пресовий фонд. Підсильте здорову започатковану думку, дайте можливість їй стати реальним фактом.

Гроші надсилайте по адресі: М. Kovalsky - 25, Rue de la Brèche aux Loups. Paris (12 - e).

К о л е г і я

М. Ковальський, О. Половик, В. Никитюків.

17. УГ. 1930 р.
Париж.



Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш брестольського картону в фарбах що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

**Постатті козаків до витинання
робот. маляра-баталіста Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації
«Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

Єдина адреса Редакції й Адміністрації

« Т Р И З У Б А »

42, Rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

Для поштових переказів у Франції зостається по старому: «Le Trident».
Chèque postal 898. 50. Paris

УКРАЇНСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА У ФРАНЦІЇ (Париж).

Рада Громади повідомляє, що в неділю 29 червня с. р. в помешканню Громади (49, av. d'Orleans, Paris 14-e) одбудуться збори присвячені пам'яті

Проф. П. І. ХОЛОДНОГО,

що упокоївся навіки 7 червня с. р.

Початок — о 4 год. дня Вхід — 2 фр. на покриття видатків.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований, Вяч. Прокоповичем, виходить в 1930 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1930 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.!

	1 рік.	1-2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 лейв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В. Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: Pl. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107; П о д є б р а д и — у п. Ліневича. Pension Domovica. c. 1. Podebrady. 4) В Польщі — J. Lipowski, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a для грошевих переказів — пошт, рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103. Av. A. New York, N. I., U. S. A.

Редагує — Комітет.

Адміністратор : Іл. Косенко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris(V)

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.